

Filozofická fakulta Univerzity Palackého

**Analýza překladu vulgarismů v profesionálních a
amatérských titulcích k filmu „Vlk z Wall Street“**

(bakalářská práce)

Olomouc 2023

Valerie Janovičková

**Filozofická fakulta Univerzity Palackého
Katedra anglistiky a amerikanistiky**

**Analýza překladu vulgarismů v profesionálních a
amatérských titulcích k filmu „Vlk z Wall Street“
Analysing Vulgarisms in Professional and Amateur
Subtitles in “The Wolf of Wall Street”**

(Bakalářská práce)

Autor: Valerie Janovičková

Studijní obor: Angličtina se zaměřením na komunitní tlumočení a překlad

Vedoucí práce: Mgr. Josefína Zubáková, Ph.D.

Olomouc 2023

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně a uvedla úplný seznam citované a použité literatury.

V Olomouci dne

.....

vlastnoruční podpis

Poděkování: Tímto děkuji vedoucí své práce Mgr. Josefíně Zubákové, Ph.D. za její cenné rady, čas a vstřícné vedení. Dále děkuji své rodině za jejich nepřetržitou podporu a trpělivost při studiu. V neposlední řadě patří poděkování mému příteli Janovi, který mi byl při psaní této práce a dokončování studia největší oporou.

Seznam zkratk

AVT audiovizuální překlad

VT výchozí text

CT cílový text

VJ výchozí jazyk

CJ cílový jazyk

cps počet znaků za sekundu

Obsah

Obsah	6
Úvod.....	7
1. Audiovizuální překlad	9
1.1 Typologie titulků.....	9
1.2 Specifika překladu v titulcích	10
1.3 Postup při vytváření titulků.....	11
1.4 Amatérské titulky	11
1.5 O platformě titulky.com	13
2. Vulgarismy	14
2.4 Vymezení pojmu vulgarismus	14
2.5 Kategorizace vulgarismů.....	16
2.6 Sexuální kategorie.....	18
2.7 Análně-vylučovací kategorie	19
2.8 Náboženská kategorie	19
2.9 Degradující kategorie	20
2.10 Vulgarismy v češtině.....	21
2.11 Vulgarismy v angličtině	21
2.12 Překlad vulgarismů	22
3. O filmu <i>Vlk z Wall Street</i>	25
4. Metodologie	26
5. Analýza	28
5.1 Překladatelské strategie	28
5.1.1 Profesionální titulky	29
5.1.2 Amatérské titulky	41
5.2 Rozdíly mezi profesionálními a amatérskými titulky	50
5.2.1 Sexuální kategorie.....	50
5.2.2 Análně-vylučovací kategorie	53
5.2.3 Náboženská kategorie	54
5.2.4 Degradující kategorie	54
5.3 Diskuze	56
6. Závěr	58
6.1 Odpovědi na výzkumné otázky	58
7. Summary	60
Bibliografie	62
Primární zdroje.....	62
Sekundární zdroje	62

Úvod

Tato práce se zabývá překladem vulgarismů v titulcích k filmu *Vlk z Wall Street*, konkrétně jsou zkoumány dvě verze, profesionální a amatérská. Cílem práce je určení hlavních lokálních překladatelských strategií. Dalším předmětem zkoumání jsou rozdíly mezi profesionálními a amatérskými titulky a míra vypouštění vulgarismů. Film *Vlk z Wall Street* byl zvolen, protože je z hlediska vulgarismů velmi bohatým zdrojem.

V teoretické části se v první kapitole nastíní problematika a specifika audiovizuálního překladu, konkrétně titulků. Krátce se také budu věnovat platformě titulky.com, která byla zdrojem amatérských titulků. Ve druhé kapitole se hlouběji zabývám problematikou vulgarismů, jejich systémovými rozdíly v angličtině a češtině a jejich překladem. Blíže se věnuji vymezení pojmu vulgarismus a kategorizaci. V rámci této práce jsem vyvinula vlastní kategorizaci, která bude později důležitou součástí analýzy. Třetí kapitola poskytuje informace o obsahu filmu *Vlk z Wall Street* a jeho pozadí, které se odráží i v jazykové stránce.

Praktická část poté analyzuje samotný překlad vulgarismů v amatérských a profesionálních titulcích. Konkrétně se zaměřuje na překladatelské strategie a na rozdíly mezi těmito strategiemi v obou titulkových verzích. Podle Ďuroviče (1996, s. 46) čerpají slovanské jazyky nadávky převážně z kategorie související se sexem, čeština se ale vymyká díky vlivu němčiny, která naopak čerpá z kategorie análně-vylučovací. Jay (1992, s. 5) se vulgarismům věnuje v několika publikacích, ve studii *Cursing in America: A Psycholinguistic Study of Dirty Language in the Courts, in the Movies, in the Schoolyards, and on the Streets* poté popisuje americkou angličtinu jako jazyk, který si vybral vulgarismy z kategorie sexuální.

Při překladu sprostých slov se tedy předpokládá, že bude překladatel respektovat rozložení vulgarismů v cílovém jazyce. Tato práce se bude zabývat překladem titulků, který má vlastní specifika, zvláště co se týče vulgarismů. Chiaro (2009, s. 151) předpokládá, že vulgarismy budou u titulků redukovány, protože jsou v psané formě vnímané jako explicitnější.

Tato práce zkoumá následující výzkumné otázky:

1. Jaké jsou překladatelské strategie používané při převodu vulgarismů v titulcích?
2. V jakých ohledech se liší strategie mezi amatérskými a profesionálními titulky?

3. Jaký je vliv těchto strategií na zastoupení jednotlivých kategorií vulgarismů v českých titulcích?
4. Je hlavní strategií pro tyto vulgarismy vynechání a jak se tato strategie liší mezi amatérskými a profesionálními titulky?

1. Audiovizuální překlad

Audiovizuální překlad (AVT) je relativně čerstvé odvětví translatologie, které se začalo rozvíjet až v posledních 20 letech, ale s titulky se diváci setkávají již několik desetiletí. V poslední době se tento typ překladu masivně rozšířil hlavně díky příchodu nových technologií, změně v návycích diváků a nárokům na rychlý přenos informací v audiovizuálním prostředí.

Audiovizuálnímu překladu se věnují autoři jako Jorge Díaz-Cintas a Yves Gambier. Rozlišují tři hlavní typy AVT: titulky, dabing a voiceover (Díaz-Cintas 2007, s. 8). Pro tuto práci jsou nejdůležitější titulky, proto se jim budeme věnovat více. Gottlieb (1994, s. 105) popisuje titulkování jako diagonální překlad, kdy je řeč ve výchozím jazyce převedena do psané formy v cílovém jazyce. Výsledkem tak je transformace z jednoho subkódu do druhého (který má přísnější pravidla). Dále tvrdí, že při titulkování je důležitá syntéza tří synchronních sémiotických kanálů: obraz, dialog a titulek (tamtéž, s. 106). Na titulky jsou také kladeny požadavky co se týče času a prostoru, měly by tedy reflektovat dialog na plátně (Díaz-Cintas, 2007, s. 9). Překladatel je navíc limitován pravidly a normami, které se liší v závislosti na zadavateli, zejména se potom jedná o maximální počet řádků a znaků v jednom titulků, umístění titulků a doba, po kterou se titulek na obrazovce objeví (Karamitroglou, 1997).

1.1 Typologie titulků

Jedna z nejvíce tradičních typologií titulků je lingvistická (Díaz-Cintas, 2007, s. 13). Ta vychází z Jakobsonova (1959) dělení překladu na vnitrojazykový, mezijazykový a intersémiotický. Titulky se poté dělí na vnitrojazykové (pro neslyšící, pro potřeby výuky jazyka, pro karaoke efekt, pro dialekty jednoho jazyka, pro upozornění a oznámení), mezijazykové (pro slyšící nebo lidi se sluchovým postižením) a bilingvní (2007, s. 14). Vnitrojazykové titulky mění mluvenou formu na psanou, jazyk se ponechává. Gottlieb (1994, s. 104) je označuje jako vertikální. Tento typ byl použit například u britského filmu *Trainspotting*, kde postavy mluví s velmi silným skotským přízvukem a ve Spojených státech tak byl distribuován s anglickými titulky (tamtéž, s. 17). Jak už bylo zmíněno, mezijazykové titulky převádí mluvený obsah z jednoho jazyka do psaného obsahu v druhém jazyce.

Bilingvní titulky jsou poté používány v zemích se dvěma úředními jazyky, například v Belgii (tamtéž, s. 18).

1.2 Specifika překladu v titulcích

Jedním z hlavních znaků titulků je také převod mluveného jazyka do psaného. Při sledování filmu si diváci vyvodí smysl z vizuálních a zvukových znakových systémů, které jsou na obrazovce doplněny akustickým. Titulky se stávají součástí tohoto sémiotického systému kanálem (Díaz-Cintas, 2007, s. 45). Gottlieb (1994, s. 105) vyjmenovává několik znaků typických pro mluvený jazyk, některé z nich zahrnují například neformální styl, gramaticky nepřijatelné konstrukce, situace, kdy mluví více lidí zároveň nebo dialekt. Pro psaný jazyk tak platí pravidla, která bývají v hovorovém jazyce porušována. Vzniká zde proto dilema, jakou míru nespisovného jazyka zahrnout do titulků, na které jsou kladeny formální požadavky (Pošta, 2011). Této problematice se týká i téma této práce, a to překlad vulgarismů, které jsou v psaném spisovném jazyce tabu. Chiaro (2008, s. 150–151) předpokládá, anglické vulgarismy, které jsou mezinárodně známé, budou v cizojazyčných titulcích redukovány, ale divák bude stále schopen je rozeznat. Další nezbytnou částí titulkování je redukce. Pošta (2011, s. 68) potřebu redukce odůvodňuje časovým a prostorovým omezením. Díaz-Cintas (2007, s. 145–146) problematiku popisuje detailněji a uvádí hned několik důvodů:

- diváci dokáží zpracovat mluvený projev rychleji než psaný,
- diváci musí společně se čtením titulků vnímat, co se děje na plátně a poslouchat soundtrack,
- titulky se musí vejít na 2 řádky a mají danou čtecí rychlost.

Dochází ke dvěma typům redukce, částečné a úplné. Částečné redukce je dosaženo pomocí kondenzace VT, úplné redukce je dosaženo vypuštěním některých lexikálních prvků (Díaz-Cintas, 2007, s. 146). Je nutno dodat, že redukce by neměla být na úkor kvality titulků.

Titulky jsou dostupné na všech streamovacích platformách a díky nim je možné konzumovat cizojazyčný obsah co nejdříve v co nejvíce jazycích za relativně nižší ceny než u dabingu. Mimo streamovací platformy je také možnost zvolit si titulky i na DVD. Vedle profesionálních titulků, které jsou součástí těchto nosičů nebo platforem, se samozřejmě vyskytují i ty amatérské, které jsou zpravidla

poskytovány zdarma ke stažení. Tato práce se zabývá srovnáním profesionálních titulků, které byly vytvořeny právě pro DVD a amatérských titulků, které jsou volně k dispozici na stránce titulky.com.

1.3 Postup při vytváření titulků

Jak již bylo řečeno, překlad titulků se zcela liší od překladu pouze psaného jazyka. Překladatelský postup se mimo běžné tři fáze, tzn. pochopení předlohy, interpretace předlohy a přestylizování předlohy (Levý, 2012) rozšiřuje. I když se proces titulkování může lišit v závislosti na studiu nebo zadavateli (Sánchez, 2004), Pošta (2011, s. 105) popisuje postup vytváření titulků takto:

0. Zhlédnutí celého pořadu
1. Přepis a překlad z odposlechu (nemáte-li od klienta podklady)
2. Vlastní překlad
3. Převod do formátu titulkového souboru
4. Časování: a) „podle ucha“, b) „podle oka“
5. Kontrola čtecí rychlosti a související úprava titulků – změna časování, změna formulací, dělení a spojování titulků
6. Závěrečná kontrola, simulace a korektura
7. Uložení souboru

1.4. Amatérské titulky

Titulkování již není tak složité jako na přelomu tisíciletí, jak tvrdí Pošta (2011), proto se také rozšířilo i mimo profesionální kruhy. S příchodem internetu se zvýšilo množství obsahu, ze kterého si uživatel může vybrat. K zahraniční tvorbě se lze dostat velmi rychle po jejím vydání, vzrostla tak i poptávka po rychle a dobře dostupných titulcích. Ta byla uspokojena díky volně dostupným titulkovacím softwarům jako je Subtitle Edit, Gaupol, Aegisub nebo Subtitle Editor.

Počátky amatérského titulkování sahá do 80. let 20. století, kdy se objevil fenomén zvaný Fansubs (Díaz-Cintas a Muñoz Sánchez, 2006, s. 37). Tímto pojmem se označují fanouškovské titulky k japonskému anime. Od té doby se s přibývajícím množstvím obsahu a technologií tento typ překladu značně rozšířil co se týče žánrů i jazykových kombinací (Díaz-Cintas, 2007, s. 27). Amatérské titulky se od těch profesionálních liší motivací titulkáře. Autoři amatérských titulků je tvoří bez

finanční odměny a vnímají překlad jako užitečnou a altruistickou činnost (Luczaj a kol., 2014, s. 186). Luczaj a kol. (2014) ve své studii české a polské scény amatérských titulků dále uvádí, že fansubs jsou rozšířené v zemích, kde je cizojazyčný obsah distribuován opožděně a angličtina není běžně používána (tamtéž, s. 176). Konkrétně pro českého diváka je potom dostupnost titulků důležitější než jejich kvalita (tamtéž, s. 177).

Amatérské titulky mají své výhody i nevýhody. Z pohledu diváků je největší výhoda v jejich volné dostupnosti a zdánlivě obstojné kvalitě. Další výhoda tkví také v tom, že některé filmy či seriály se do české distribuce dostávají s časovým odstupem od původního data vydání. Navíc je u mnoha filmů a seriálů možné vybrat si z více alternativ překladů, což může zvyšovat atraktivitu pro diváka.

Na druhou stranu nejde opomenout hned několik nevýhod. V první řadě je omezen samotný překladatelský proces, na kterém se v profesionálním prostředí v nejlepším případě podílí hned několik lidí, mezi které se rozdělí jednotlivé části postupu, jako je časování, překlad, korektura a simulace, během které titulky zkontroluje člověk, který nezná VJ a není jím tak ovlivněn. Během amatérského překladu je tento tým zredukován, čímž se zvyšuje riziko chyb. Mateusz Sajna (2013) uvádí několik vybraných oblastí, ve kterých se chyby v amatérských titulcích vyskytují: kulturně-specifické prvky, vulgarismy, rýmy, úmyslné chyby, chyby v CJ, výrazy, které nejsou relevantní. Nutno ale podotknout, že amatérští překladatelé vyhledávají korekturu vlastní cestou, ať už jde o rodilého mluvčího nebo tzv. betu, který titulky zkontroluje (Luczaj, Holy-Luczaj a Cwiek-Rogalska, 2014, s. 191). Překladatel také nemá určenou normu, podle které se řídí, jak bývá zvykem u profesionálních zadavatelů, ale někteří amatérští titulkáři, tzv. Pro-am komunita, se snaží napodobit profesionály (Orrego-Carmona, 2014, s. 79).

V neposlední řadě je také třeba vzít v potaz otázku etiky a legality. Server titulky.com si již v roce 2013 prošel rozsáhlým odstraňováním titulků z důvodu porušení autorských práv distributorů Falcon a Hollywood Classic Entertainment (Ajvngou, 2013). V roce 2020 se začaly ozývat také streamovací platformy Netflix a HBO, které zjistily, že se na serveru objevují titulky zkopírované právě z těchto platforem (Semecký, 2020). Získávání filmů a dialogových listin zároveň také neprobíhá zcela legální cestou, pokud titulky „[...] vychází z nelegálních kopií pořadů dostupných na úložištích či Torrentech. [...] Pokud však film či seriál stahují z datových úložišť, kde nedochází zároveň ke sdílení daného obsahu (na

rozdíl od Torrentů), jsou díky české děravé legislativě víceméně z obliga.“ (Semecký, 2020). I když nejde o čisté kopírování titulků ze streamovacích platforem, vytváření vlastních titulků k nelegálním kopiím nepřímo podporuje pirátské šíření obsahu.

1.5. O platformě titulky.com

Internetová stránka titulky.com poskytuje zdarma ke stažení amatérské české a slovenské titulky k zahraničním filmům. Nabízí alternativní a někdy dokonce jediné titulky k zahraničním filmům (titulky.com). Platforma funguje na principu dobrovolníků, kteří titulky zdarma překládají. Svůj překlad může po vytvoření profilu nahrát každý uživatel. Po nahrání prochází titulky kontrolou administrátora, na webu ale není jasně vymezeno, které parametry titulků se hodnotí. Titulky překladatelů, kteří přispívají pravidelně, již kontrolou neprochází. Odměna pro překladatele je v podobě prémiového účtu, díky kterému lze hodnotit obsah a každý měsíc se účastnit hlasování o 3 nejlepší překlady. Podmínkou pro získání tohoto účtu je během 100 dní nahrát alespoň 5 titulků. Na platformě funguje systém požadavků, kdy uživatelé hlasují, o který film nebo seriál je největší zájem. Doporučuje se s požadavkem nahrát film v co nejlepší kvalitě a spolu s ním, pokud je to možné, zdrojové titulky ideálně v angličtině. Zároveň je zde zvykem, že pokud se jeden překladatel dlouhodobě věnuje seriálu, obvykle jej překládá jako jediný pro zachování konzistence.

2. Vulgarismy

Vulgarismy jsou nedílnou součástí jazyka a každodenního života. Každý z nás se s nimi bez pochyby za svůj život setkal. Jaká pro ně ale platí pravidla? Pokud jsou součástí jazyka, platí pro ně stejná gramatická pravidla jako pro běžná slova, liší se ale z pragmatického hlediska. Donedávna byly tyto výrazy v lingvistice opomíjeny, i když se jedná o velmi pestrou oblast pro zkoumání. Může to souviset s tím, že na vulgarismy nebo sprostá slova se vztahuje společenské tabu, které ovlivnilo i pozornost lingvistů.

2.4. Vymezení pojmu vulgarismus

Jedná se o skupinu slov, která se nevyučují, ale přesto jsou v povědomí populace. Jejich odlišnost od běžného lexikonu dokáže mluvčí podvědomě rozeznat, již malé děti se učí, že se některá slova „neříkají“. Vulgarismy jsou totiž spjaty s tabu.

Co je to vlastně tabu? V kontextu prostých slov mluvíme o jazykovém tabu, které podle Akademického slovníku cizích slov znamená „zákaz vyslovit urč. slovo z důvodů náboženských n. společenských“¹. Porušení tohoto tabu společnost sankcionuje z obavy, že vyslovené slovo by mohlo způsobit újmu (Jay, 2009, s. 153). Jay dále zmiňuje, že tabu se liší v různých kulturách a společnostech, není tedy zcela univerzální. Toto označení má původ na ostrovech v Tichém oceánu, kde bylo zakazováno určitým lidem (většinou ženám) přijít do kontaktu s určitými věcmi, lidmi nebo činnostmi. Slovo tabu se poté rozšířilo jako pojmenování pro respekt z metafyzických sil nebo strach z nich (Allan, 2018).

Tyto metafyzické síly ale představují nebezpečí pouze, když s nimi člověk interaguje, stejně tak se mění obyčejná slova na vulgarismy až jejich používáním, vulgarismy jsou tedy hlavně předmětem pragmatiky.

Důvody pro porušení jazykového tabu mohou být různé. Pokud se jedná o jazykovou etiketu, na sprostá slova lze pohlížet jako na dysfemismy. Liší se tak od prostého porušení tabu přidaným emočním zabarvením. Nový encyklopedický slovník češtiny definuje vulgarismus jako „(...) jeden z prostředků verbální agrese,

¹ JELÍNEK, Milan a VEPŘEK, Jarmil. Vulgarismus. *Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/VULGARISMUS>

a to přímé, objevují-li se jako prostředek nadávání, urážení, proklínání apod., nebo nepřímé, objevují-li se jako „neslušná“ expresivní varianta pojmenování neutrálního“. Existují tak sprostá slova polysémní a homonymní. Poté může být složité určit přesnou hranici, kde vulgarita začíná. K tomu pomůže kontext, který určí, jestli je konkrétní sémantické pole tabu. Například u slova *píchat* se jedná o autohyponymii, kdy se ve většině případů o vulgarismus nejedná (*Trn růže píchá.*), pomocí kontextu se ale vulgarismem stane (*Ti dva spolu píchají.*)

2.5. Kategorizace vulgarismů

Vulgarismy se kategorizují ze dvou pohledů. Lze na ně nahlížet z lexikální a etymologicko-sémantické stránky, kdy zkoumáme význam a původ jednotlivých slov, nebo z té pragmatické, kdy zkoumáme jejich užití a motivaci mluvčích. Jay (1992) tvrdí, že na sprostá slova by se mělo pohlížet spíše z pragmatického hlediska, protože nám tento přístup o jejich použití prozradí více než etymologie nebo gramatické kategorie. Jelikož se tato práce zabývá překladem a kontrastivní analýzou lexikální vrstvy textu, je vhodnější právě přístup etymologicko-sémantický. Jistě by stálo za to prozkoumat i pragmatický pohled na tuto problematiku, například odchýlení kultury překladu od původní pragmatické funkce vulgarismů ve výchozím textu. Toto zkoumání by mohlo být přínosné pro lepší porozumění interakce mezi jazykovým a kulturním kontextem v procesu překladu.

Z pragmatického hlediska mají vulgarismy tyto funkce. Allan (2018, s. 13) uvádí funkci expletivní, urážku a nadávku, vyjádření sociální solidarity a funkci stylistickou, kdy chce mluvčí zdůraznit své sdělení. Mluvčí tabu porušuje vědomě, ale je na něm, jakou míru expresivity zvolí. Nevědomé porušování jazykové etikety potom může svědčit o její neznalosti (Nejedlý, 2016, s. 6). Jak naznačuje Allanova typologie (2018), motivace k užití vulgarismů nemusí být vždy jen negativní. Podle Ďuroviče (1996) vulgarismy zvyšují expresivitu a mluvčí tak zaujímá různá emoční zaujetí. Pokud tedy vulgarismy zvyšují expresivitu, mohou ji zvyšovat oběma směry.

Z etymologického a lexikálního hlediska existuje několik typologií. Nejčastěji jsou ale sprostá slova čerpána z těchto oblastí: sex a sexuální chování, vylučování, smrt, náboženství a nemoci, ať už duševní nebo tělesné. Je samozřejmě nemožné určit přesné hranice, kdy ještě lze slovo považovat za vulgární, stejně tak není možné striktně vymezit kategorie vulgarismů. Pro účely této práce jsem zvolila čtyři hlavní kategorie: sexuální, vylučovací, náboženskou a degradující. Blíže budu všechny kategorie popisovat v následující podkapitole.

Je nutno dodat, že význam slov se s časem mění a stejně tak přibývají a ubývají slova, která jsou považována za vulgární. Devulgarizace je jev, který se vyskytuje, pokud většinová společnost přestane vnímat výraz jako vulgární (Nejedlý, 2016, s.

10). Stejně tak i tabuizovaná slova přibývají, v posledních letech se za největší tabu považují slova spojená s rasismem.

Pro účely této práce byly vulgarismy roztrženy do jednotlivých sémantických kategorií. Tato typologie se napříč literaturou různí, ale ve většině případů jsou popisovány tři základní kategorie:

1. Související se sexem
2. Související s vylučováním
3. Související s náboženstvím

Ve zbytku sprostých slov už se literatura liší. Napoli (2009) uvádí jako čtvrtou hlavní kategorii zdraví. Lze do ní zařadit hanlivá pojmenování duševních a tělesných nedostatků (*kripl, idiot, debil*) nebo smrti (*zdechnout*). Nejedlý (2016, s. 8) ke kategorizaci přistupuje zcela odlišně, rozlišuje tři kategorie: expresivně zabarvená pojmenování intimních částí lidského těla a funkce s nimi spojené, pojmenování označující individuální nedostatečnost jedince – tělesnou, duševní, morální a urážlivá pojmenování substancí a dějů v zásadě neutrálních (*čumět, hnáta*). Jay (2009, s. 154) rozšiřuje tři základní kategorie o zvířecí pojmenování (*pig*), etnické, rasové a genderové urážky (*nigger, fag*), hanlivá pojmenování duševních, tělesných a sociálních poruch (*retard, wimp*), substandardní vulgární pojmenování (*fart face, on the rag*) a urážlivý slang (*cluster fuck, tit run*). Poslední dvě kategorie jsou ale spíše odvozené od těch předešlých.

Lze si povšimnout, že oblast, ve které se různí autoři rozcházejí, má společný jmenovatel, a sice použití hanlivého nebo urážlivého pojmenování skutečnosti, na kterou se vztahuje menší tabu než na náboženství, vylučování a sex. Tabu se samozřejmě neustále mění v závislosti na naší citlivosti vůči určitému tématu (Jay, 2019), proto se v posledních letech vlivem společenských změn v anglicky mluvícím prostředí za jedno z největších tabu považují rasistické urážky. Pokud ale vezmeme v potaz urážlivý aspekt všech těchto kategorií, můžeme je zahrnout do jediné kategorie, kterou pro účely této práce budeme nazývat degradující. Blíže bude specifikována v kapitole 2.9.

Alena Žďárská (2018) ve své diplomové práci vytváří svou poměrně detailní typologii, ve které ale vypouští náboženské nadávky s argumentem, že postupem času ztratily svou expresivní hodnotu. V této práci ale zahrnuté jsou, protože

v angličtině se stále za vulgární považují. Americká společnost je znatelně více nábožensky založená než česká společnost, která je z velké části ateistická, konkrétně se v České republice nepřihlásilo k žádnému náboženství 68,3 % obyvatel², zatímco v USA věřící (konkrétně křesťané) tvoří 63 % celkové populace³. Tato skutečnost tedy ovlivňuje jejich citlivost v oblasti klení, čímž tuto oblast vnímají jako větší tabu.

V této práci jsou tedy vulgarismy zkoumány v těchto kategoriích:

1. Sexuální kategorie
 - a. fucking a vpona
2. Análně-vylučovací kategorie
3. Náboženská kategorie
4. Degradující kategorie

V sexuální kategorii byla vytvořena podkategorie pro *fucking* a vponu, protože tato slova jsou v angličtině značně rozšířená a jejich překlad si zaslouží zvláštní podkapitolu.

2.6. Sexuální kategorie

Sexuální kategorie je poměrně široká jak v češtině, tak v angličtině. Slova v této kategorii popisují:

- sex (česky např. *jebat*, *mrdat*, *šukat*, anglicky např. *fuck*, *screw*),
- chování s ním spojené (česky např. *kurva*, *zmrda*, anglicky např. *whore*)
- pohlavní orgány (česky např. *píča*, *kokot*, anglicky např. *cunt*, *cock*, *dick*).

Sporně se může jevit slovo *čurák*, které sice pojmenovává pohlavní orgán, ale původ významu tohoto slova je ve slovu čurat, což je vylučovací děj. Pro účely této práce se toto slovo bude řadit do kategorie análně-vylučovací.

Použití sprostých slov sexuálního původu nemusí nutně znamenat, že mluvčí mluví o sexu. V přeneseném významu lze těmito slovy vyjádřit například frustraci (*jebat*,

² Český statistický úřad. *Sčítání 2021* [online]. Praha, 2022. [Citováno 14. 9. 2023]. Dostupné z: <https://www.scitani.cz/nabozenska-vira>.

³ Pew Research Center. *About Three-in-Ten U.S. Adults Are Now Religiously Unaffiliated* [online]. Gregory A. Smith. Washington, 2021. [Citováno 14. 9. 2023]. Dostupné z: <https://www.pewresearch.org/religion/2021/12/14/about-three-in-ten-u-s-adults-are-now-religiously-unaffiliated/>.

fuck it), vytvořením přídavného jména lze potom nahradit slovo špatný (*zkurvený, zpíčený, kokotský*). V angličtině sledujeme stejný mechanismus, tedy vytvoření přídavného jména z kořene *fuck* pomocí přípony *-ing*. Toto slovo je velmi specifické jak svým rozšířením, tak svým významem, proto mu bude věnován prostor v kapitole o vulgarismech v angličtině. Vytvořením příslovce lze také zvýšit intenzitu přídavného jména (*kurevsky*). Tato slova mohou být samozřejmě také použita jako urážky, které se týkají například původu (*zkurvysyn, son of a bitch*) nebo incestu (*motherfucker*).

2.7. Análně-vylučovací kategorie

Jak z názvu pravděpodobně vyplývá, do této kategorie se řadí označení popisující:

- vylučovací akt (česky např. *srát, chcát*, anglicky např. *shit, piss*)
- orgány spojené s vylučováním (česky např. *prdel, čurák*, anglicky např. *ass, asshole*)
- produkt vylučování (česky např. *hovno, sračka*, anglicky např. *crap*)
- místo vylučování (*hajzl*).

Jejich použití může mít opět doslovný nebo přenesený význam. Doslovné použití se shoduje s výše zmíněným rozdělením. Pokud se tato slova použijí v přeneseném významu, jejich sémantické pole se značně rozšíří. Například slovem *hovno* nebo *shit* lze vyjádřit *nic* (*hovno vidím, I can't see shit*) nebo nespokojenost (*je to na hovno, it's shitty*), podle Ďuroviče (1996, s. 46) se ze slova *hovno* stala negativní záporová částice (*Je to v hajzlu.*). Dále se tato slova mohou použít jako urážka (*sráč, hajzl, jdi do prdele, naser si, fat ass, asshole, kiss my ass*). Široce rozšířená jsou také přídavná jména odvozená od slova *srát* (*zasraný, posraný, nasraný*). Tato přídavná jména mají v drtivé většině případů negativní konotaci, kdy zvyšují expresivitu. Velmi rozšířená jsou také citoslovce (*do prdele, oh shit*). Slovesa odvozená od slova *srát* jsou často používaná k vyjádření přerušení činnosti nebo nečinnosti (*vysral se na to, sere na to*), frustrace (*sere mě to, naser mě*) či neúspěchu (*posral to*). V angličtině se slovo *shit* používá také jako synonymum slova *thing* nebo jako označení majetku (*I have shit to do, take your shit and leave*).

2.8. Náboženská kategorie

Slova v této kategorii popisují rouhání nebo urážky boha (česky např. *Ježiši Kriste, pro boha, krucifix, hergot*, anglicky např. *Oh my god, Goddamn, Damn, Jesus*).

V tomto případě opět záleží na demografii, v jednom jazyce mohou být vnímány jako vulgárnější než ve druhém. S počátky křesťanství v Evropě ve středověku byla většina moci v rukou církve, souvisí s tím tedy i tresty za provinění vůči Bohu (Malý, 2021). V západním světě se vlivem sekularizace vulgárnost těchto slov téměř vytratila (Hughes, 2006, s. 32), jinak řečeno, rouhání už není vnímáno jako tabu. Pokud zůstaneme u srovnání češtiny s angličtinou, je zde malý, ale patrný rozdíl. Jak už bylo zmíněno, většina české společnosti je ateistická, proto nejsou náboženské nadávky vnímány jako vulgární. U angličtiny je situace podobná s rozdílem v počtu věřících a intenzity expresivity. Jay (1992) uvádí, že v některých geografických oblastech ve Spojených státech se stále nacházejí věřící komunity, pro které je rouhání nepřipustné. Zároveň ale tvrdí, že průměrného Američana by vyslovení těchto slov nepobouřilo.

V češtině i angličtině najdeme eufemismy, které dokládají, že na tuto oblast se vztahovalo tabu (*Gosh, pro pána krále*).

V této práci je tato kategorie zahrnuta, protože se objevily případy, kdy byla do češtiny přeložena jako značně vulgárnější (např. slovy ze sexuální kategorie).

2.9. Degradující kategorie

Mezi tato slova se řadí zhrublé výrazy, které se většinou používají jako urážky:

- zvířecí urážky (česky např. *kráva, vůl, prase*, anglicky např. *pig*)
- fyzické či mentální nedostatky (česky např. *debil, imbecil, kripl, pitomec, hovado, blbec, kretén, idiot, retard*, anglicky např. *douchebag*)
- související s úmrtím (*zdechnout, chcípnout*)
- rasistické nadávky (česky např. *negr*, anglicky např. *nigger*)
- homofobní nadávky (česky např. *teplouš, buzerant*, anglicky např. *faggot*)

Degradující kategorie je velmi rozmanitá, ale tato slova mají společnou vlastnost, a sice, že jsou použity jako urážky či hanlivá pojmenování. Nejsou tedy příbuzná z hlediska etymologie, ale pragmatiky. Tato kategorie se tedy vyjímá z hlediska přístupu, kdy byly předchozí kategorie určeny na základě etymologické podobnosti. Také tady nenalezneme mnoho případů přeneseného významu.

2.10. Vulgarismy v češtině

Každý jazyk má svůj specifický systém vulgarismů. Některé skupiny jazyků se ale ve výběru vulgarismů podobají. Většina slovanských jazyků inklinuje k vulgarismům z oblasti sexuální, nejčastěji se potom odvozují od kořene *jeb-* (Ďurovič, 1996). Čeština se v tomto vymyká, protože vlivem němčiny, která její vývoj značně ovlivnila, se kloní k vulgarismům z vylučovací kategorie. Například slovo *hovno* se z původního významu označení pro výkal rozšířilo na vyjádření negace (*hovno vidím*) nebo na vyjádření překvapení. Obzvláště rozšířené jsou přenesené významy tvarů odvozených od slovesa *srát*, ať už samotná slovesa nebo přídavná jména (*vysrat se na něco, nasrat někoho, posrat něco, posraný, zasraný*). V češtině tato slova nahradila nadávky sexuálního původu, které sledujeme u ostatních slovanských jazyků (Ďurovič, 1996).

Sexuální nadávky jsou ale také značně rozšířené, konkrétně slovo *kurva* patří mezi ty nejrozšířenější (Žďárská, 2018). Pokud jde o míru vulgárnosti, závisí na demografickém rozšíření. Z výzkumu Franče a Hassairiho (2009) vyplývá, že v Čechách se považují za vulgárnější slova análně-vylučovacího původu, zatímco na Moravě jsou jako vulgárnější vnímány nadávky sexuálního původu.

Dříve se vlivem silné role církve tabu vztahovalo i na náboženskou oblast, tato oblast je ale dnes téměř devulgarizovaná. Zvláště v českém ateistickém prostředí jsou dnes už tato slova vnímána spíše jako klení.

2.11. Vulgarismy v angličtině

Angličtina se od češtiny v používání vulgarismů liší. Ať už jde o gramatiku, kdy má čeština jakožto syntetický jazyk poměrně bohatou a kreativní zásobu různých vulgarismů a jejich tvarů, angličtina pracuje s méně slovy, ale používá je ve více kontextech. Jay (1992) uvádí, že si angličtina (konkrétně americká) vybrala většinu sprostých slov z kategorie sexuální. Původní znění analyzovaného filmu je právě v americké angličtině.

Geoffrey Hughes ve své publikaci *An Encyclopedia of Swearing* (2006) podrobně popisuje vulgarismy v anglicky mluvícím světě. Pokud tedy zůstaneme u slov ze sexuální kategorie, *fuck* se nabízí jako jedno z nejpoužívanějších. Je velmi rozšířené, jeho význam proto nezůstává vždy doslovný. Hughes (2006, s. 188) jej označuje jako nejvíce tabuizované pojmenování kopulace skrze několik století.

Jako sloveso je používáno samostatně (*fuck, fuck off, fuck about*) nebo se vyskytuje jako součást fráze (*fuck you, fuck a duck, fuck it, go fuck yourself*). Dále se vyskytuje jako vpona jak uprostřed frází (*get the fuck out*), tak uprostřed slov (*unfuckingbelievable*) (Hughes, 2006, s.192). Přidáním přípony *-ing* se vytvoří přídavné jméno *fucking*, které je ve srovnání s češtinou v hovorové angličtině víceméně devulgarizované, ne však zcela. Hughes (2006, s. 192) tvrdí, že slovo *fuck* začíná zasahovat do zdvořilého diskurzu. Spíše než devulgarizované je tedy toto slovo velmi široce používáno. Časté používání ale časem zapříčiní postupnou devulgarizaci (Hughes, 2006).

Devulgarizace se ale netýká slova *cunt*, které je považováno za jedno z nejuvulgárnějších (Hughes, 2006). Jedná se o označení ženského pohlavního orgánu.

Vulgárnost se v anglicky mluvícím prostředí zvýšila hlavně v oblasti etnicity. Rasistická nadávka *nigger*, která je prominentní hlavně v americké angličtině, byla postavena mimo slušné vyjadřování hlavně počátkem 60. let 20. století vlivem hnutí za lidská práva ve Spojených státech. Její vulgárnost pramení v americké historické zkušenosti s kolonizací a otroctvím, pragmaticky je ale toto slovo poměrně flexibilní, záleží totiž na etnické příslušnosti mluvčího (Hughes, 2006). Slovník Merriam-Webster toto slovo popisuje jako nejurážlivější rasistickou nadávku v angličtině⁴. proto se zaužíval eufemismus *N-word*.

2.12. Překlad vulgarismů

Jelikož jsou vulgarismy běžnou součástí lidské komunikace, nevyhneme se jim ani při překládání. V posledních letech se začalo překlada vulgarismů věnovat více pozornosti, protože v minulosti bylo toto téma stejně jako samotné vulgarismy opomíjeno. Musíme si samozřejmě pokládat stejné otázky jako u překlada všech ostatních typů textů: pro koho je určen výchozí text, pro koho cílový text, jaký byl záměr autora a jaká je funkce výchozího textu. Levý (2013) popisuje tři fáze překlada telovy práce: pochopení předlohy, interpretace předlohy a přestylizování předlohy. Při překlada vulgarismů nastává největší výzva během třetí fáze. Čím je

⁴ Nigger. In: Merriam-Webster [online]. Dostupné z: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/nigger>

tento typ překladu specifický? Jak už bylo zmíněno, na vulgarismy nebo sprostá slova se vztahuje určité tabu, jehož porušení společnost penalizuje. Překladatel tak musí uvážit, do jaké míry ho poruší. Zároveň musí znát míru onoho tabu v obou kulturách, mezi nimiž zprostředkovává komunikaci. Špatná interpretace míry porušení tabu by totiž mohla vést k neadekvátnímu překladu. Spolu se společenským tabu musí překladatel také vzít v potaz míru expresivity. Je rozdíl, pokud slovo *fuck* přeložíme jako *sakra*, *do prdele*, nebo *kurva*.

Tato práce analyzuje překlad vulgarismů v titulcích, což překladatelův rozhodovací proces komplikuje ještě víc. Kromě správné interpretace vstupního zvukového jazykového materiálu musí myslet také na převod mluveného jazyka do psaného. Je-li mluvený jazyk nespisovný, je správné ho do psané podoby převést jako spisovný? Jsou-li vulgarismy odklonem od jazykové etikety, jsou spisovné? A jakou míru expresivity zvolit, aby to cílový text snesl a nepůsobil na příjemce rušivým dojmem?

Jako nejvhodnější se zdá Venutiho (1995) domestikační strategie, kdy přizpůsobíme překlad charakteristikám cílového jazyka a jeho kultuře. Máme-li dva rozdílné systémy v použití vulgarismů a dvě rozdílné kultury, v rámci zachování původního záměru musí překladatel podle Levého teorie fází překladatelovy práce smysl také správně zakódovat. To zahrnuje správné porozumění rozdílné míry expresivity a distribuce sprostých slov v obou jazycích.

Při překladu vulgarismů musí vzít překladatel v potaz také míru vynechávání. České prostředí vnímá vulgarismy jako nespisovné (Hugo a kol., 2006, s. 11). Míra nespisovnosti musí být v každém adekvátním překladu zachovaná. Měly by tedy být zachované i vulgarismy.

Pokud jde o překlad vulgarismů v titulcích, kromě zachování vulgarity a hovorovosti jde také o prostor, do kterého se překladatel musí vejít. Jay (1992, s. 223) uvádí, že se výskyt vulgarismů v amerických filmech s postupem času zvyšuje. Také lze pozorovat tendenci měnit méně intenzivní náboženské vulgarismy za více intenzivní jako je *shit* a *fuck* (tamtéž, s. 223).

Během tvorby titulků má překladatel na výběr z několika strategií. Hjort (2009) ve své studii uvádí jako hlavní 2 strategie při překladu finských titulků vynechání nebo dosazení eufemismu, protože naprostá většina dotázaných překladatelů vnímá psané vulgarismy jako intenzivnější. Chiaro (2008) ve své práci předpokládá, že v titulcích budou vulgarismy redukovány. Lze také vycházet z Pedersonových (2005)

strategií pro překlad kulturně specifických prvků, protože vulgarismy jsou bezpochyby spjaty s kulturou. Strategie relevantní pro překlad vulgarismů mohou být dosazení oficiálního ekvivalentu, substituce a vynechání. S těmito strategiemi pracuje i tato práce, kdy dosazení oficiálního ekvivalentu se rovná ponechání vulgarismu v jeho původní kategorii, substituce značí změnu kategorie a vynechání zůstává stejné.

3. O filmu *Vlk z Wall Street*

Vlk z Wall Street je filmová adaptace stejnojmenné autobiografie amerického burzovního makléře Jordana Belforta z roku 2013. Film režíroval Martin Scorsese, do hlavní role byl obsazen Leonardo DiCaprio. Děj se odehrává v 80. a 90. letech 20. století v prostředí obchodu s akcemi na newyorské Wall Street mezi bohatou vrstvou americké společnosti. V knižní předloze popisuje Jordan Belfort svůj vzestup a pád ve světě byznysu. S hlavní postavou se seznamujeme v jeho 24 letech, kdy se jako obyčejný muž ze střední třídy snaží prorazit jako makléř na Wall Street. Začíná v podstatě nepolíbený způsoby, které jsou v této společnosti běžné. Postupně sledujeme jeho úspěchy a budování společnosti Stratton Oakmond a nahlížíme tak do životního stylu jednoho procenta nejbohatších Američanů. Ten je ve filmu charakteristický divokými večírky v kancelářích, užíváním drog a sexem s prostitutkami. Tato témata ostatně provází celý film. Jak je řečeno na začátku: „svět investic může být džungle“. Společně s růstem jeho majetku se mění i Belfortova povaha, kdy se odcizuje od života, který žil před Wall Street, a od své první ženy. Přeměna postavy je dokonána v momentě, kdy se podruhé ožení a jeho společnost má vysoké zisky, kterých ale dosáhl nekalými praktikami. Tato skutečnost samozřejmě neunikne pozornosti FBI, která nakonec Belforta a jeho spolupracovníky zatkne a celá společnost skončí. Stejně tak se rozpadne i jeho druhé manželství a sám skončí ve vězení za hospodářskou kriminalitu.

Jedno z hlavních témat filmu je obcházení a porušování pravidel s iluzí, že nehrozí žádná penalizace nebo trest. Stejně, jako je porušována společenská etiketa (večírky, sex a drogy na pracovišti), je porušována i jazyková etiketa prostřednictvím používání vulgarismů. Jazyk v tomto filmu odráží chování postav.

4. Metodologie

Tato bakalářská práce analyzuje dvě verze audiovizuálního české překladu, konkrétně titulků, filmu *Vlk z Wall Street*. První verzí je profesionální překlad Veroniky Sysalové z roku 2014, který vznikl pro studio Budíkov. Druhá verze je amatérský překlad ze serveru titulky.cz od uživatele fčelí medvídek. Obě verze byly porovnávány se scénářem v angličtině. K analýze byl využit program Microsoft Excel. Byly vytvořeny následující kategorie, ve kterých byly překlady vulgarismů zkoumány:

- sexuální
 - fucking a vpona
- análně-vylučovací
- náboženská
- degradující

Ze scénáře byla vyňata každá věta, která obsahovala vulgarismus, a následně byla na základě daného vulgarismu přiřazena do příslušné kategorie. Pro každou kategorii byl vyhrazen jeden list. Originální scénář, profesionální a amatérské titulky byly srovnány ve sloupcích, tzn. první sloupec patřil výchozímu textu, druhý profesionálním titulkům, třetí amatérským titulkům. Ke každému příkladu vulgarismu z výchozího textu byly přiřazeny ekvivalenty z amatérského a profesionálního překladu. Byly také započítávány případy, kdy se kategorie nezměnila nebo byl vulgarismus vynechán úplně. Tyto změny byly zaznamenávány vedle příkladů vyňatých z výchozího a cílových textů. Byly vytvořeny dva sloupce, jeden pro profesionální titulky, jeden pro amatérské titulky. V těchto sloupcích byly vytvořeny podsloupce, do kterých byly rozřizeny přeložené vulgarismy podle jejich kategorie. Každý podsloupec tedy reprezentuje jednu z těchto strategií: sexuální, análně-vylučovací, náboženskou, degradující a vynechaný vulgarismus. Analýza spočívala v zaznamenávání změn kategorií u českého překladu, např. pokud byl anglický vulgarismus ze sexuální kategorie v českém překladu nahrazen vulgarismem z kategorie análně-vylučovací (fráze *fuck you* byla přeložena jako *jdi do prdele*), pokud se kategorie nezměnila a také pokud byl vulgarismus vynechán úplně. Také byl sledován rozdíl mezi amatérskými a profesionálními titulky. Výsledky byly sečteny a byla provedena statistika, ze které lze vyčíst, k jakým strategiím tíhnou obě překladové verze.

Jak bylo uvedeno v teoretické části, existuje rozdíl v distribuci vulgarismů v češtině a angličtině. Tato práce pracuje s následujícími výzkumnými otázkami:

1. Jaké jsou překladatelské strategie používané při převodu vulgarismů v titulcích?
2. V jakých ohledech se liší strategie mezi amatérskými a profesionálními titulky?
3. Jaký je vliv těchto strategií na zastoupení jednotlivých kategorií vulgarismů v českých titulcích?
4. Je hlavní strategií pro tyto vulgarismy vynechání a jak se tato strategie liší mezi amatérskými a profesionálními titulky?

Vstupní materiál pro analýzu je součástí přílohy.

5. Analýza

Zkoumaným materiálem jsou dvě verze překladu titulků. V kapitole 5.1 jsou popsány tři hlavní překladatelské strategie, dále bude uveden celkový počet jednotlivých případů vulgarismů napříč kategoriemi. Příklady jsou vybírány na základě výskytu a četnosti zkoumaných překladatelských strategií v jednotlivých scénách. Jsou analyzovány tyto strategie: vynechání vulgarismu, ponechání vulgarismu v původní kategorii a změna kategorie. V těchto aspektech jsou v kapitole 5.2 srovnány obě překladové verze. Data vychází z excelové přílohy, kde se nachází všechny příklady vulgarismů, jejich celkové počty a rozdělení do kategorií. Příloha je dohledatelná v informačním systému UP.

5.1 Překladatelské strategie

Při překladu vulgarismů byly zvoleny tyto strategie:

- zachování vulgarismu v původní kategorii,
- převod do jiné kategorie,
- vypuštění vulgarismu.

V následujících podkapitolách budou popsány celkové počty vulgarismů v jednotlivých kategoriích. Z těchto dat lze vyčíst, jak se v překladu změnilo rozložení kategorií. Poté budou uvedeny vybrané příklady každé překladatelské strategie. Profesionální a amatérské titulky budou popsány v jednotlivých podkapitolách. V neposlední řadě je nutné zmínit, že vulgární jazyk charakterizuje společenské postavení a životní styl postav. Používání vulgarismů je porušením společenských pravidel. Když postavy vulgarismy používají, odráží se tak v jazyce jejich neúcta jak ke společenským pravidlům, tak k zákonům. Angličtina toto vyjadřuje analyticky na lexikální úrovni, zatímco čeština se více obrací ke slangovým výrazům a nespisovnému jazyku. Pokud má tedy překladatel vulgarismy v titulcích redukovat, má možnost toto porušení pravidel kompenzovat na jiných rovinách.

5.1.1 Profesionální titulky

Podle celkového zastoupení vynechaných vulgarismů jich profesionál většinu vynechává (63 %, viz Graf 1: Celkový počet vulgarismů v jednotlivých kategoriích na konci kapitoly 5.1.1). Tato strategie dominuje u všech kategorií kromě degradující. Nejvíce vynechaných vulgarismů se objeví v sexuální kategorii, konkrétně v podkategorii fucking a vpona. Vysoká frekvence těchto výrazů ve VT odráží částečnou devulgarizaci, kterou zmiňuje Hughes (2006, s. 194).

Příklad 1:

Jeden z příkladů se vyskytuje ve scéně, kdy se Jordan od svého soukromého detektiva dozvídá, že se jím zabývá FBI. Všechny vulgarismy v replikách soukromého detektiva jsou vynechány. V několika případech jsou vulgarismy kompenzovány nespisovnými koncovkami nebo dysfemismy (v příkladech jsou podtrženy). Lze si také povšimnout, že ekvivalenty jsou významně kratší, což je jedna z charakteristik překladu titulků.

(1)

VT	Profesionální titulky
He thinks you're fucking Gordon Gekko.	Myslí, že jsi Gordon Gekko.
He's got pictures of your whole inner fucking circle.	Získá záběry <u>tvýho</u> nejbližšího okolí.
He's trying to rattle you, he's trying to rattle your old lady, so she nags you until you become a fucking witness.	Snaží se vyplašit tebe i tvoji <u>starou</u> , aby tě otravovala, až se z tebe stane svědek.
The good fucking news is, you know I know everybody downtown, I call up the Justice Department, the DEA, nobody even knows you fucking exist, so calm down!	Dobrá zpráva je, že se znám s kdekým. Zavolał jsem na <u>drogovej</u> úřad a tam nikdo ani neví, že existuješ, takže se uklidni!
This is what you fucking do.	
I have a fucking P.I. license, you know?	Mám licenci jako <u>soukromej</u> detektiv.
They'll take my fucking license away from me, all right?	Seberou mi licenci.
The only one who calls this guy is your fucking lawyer.	Jemu bude volat jedině tvůj právník.
I told you, whatever the fuck you say to him, he's gonna use against you.	Cokoli mu řekneš, použije proti tobě, <u>jasný</u> ?
Are we fucking talking tonight, or are you gonna get schwacked?	Budeme se bavit nebo budeš <u>prudit</u> ?

The last time you took these fucking pills, you put your head in the fucking macaroni.	Když sis vzal tyhle prášky minule, spadla ti hlava do talíře.
--	---

Příklad 2:

U vulgarismů ze sexuální kategorie je vynecháván převážně přenesený význam. Frázi *fucked up* nalezneme jako synonymum slova *zdrogovaný* nebo označení stavu pod vlivem drog či alkoholu. Příklad se nachází ve scéně, kdy jde na konci filmu Donnie navštívit Jordana po jeho zatčení, kdy musel absolvovat odvykací kúru. Překladatel zde nahrazuje vulgarismus eufemismem, takže vulgárnost prakticky zaniká, opět jsou použity dysfemismy.

(2)

VT	Profesionální titulky
But if you drink enough, if you drink a lot, they get you fucked up ?	Ale když toho vypiješ dost, tak se namažeš ?
Can't imagine ever not enjoying getting fucked up .	Nedokážu si představit, že by mě bavilo nechlastat a nebrat .

Příklad 3:

Velmi často se vypouští slovo *fuck*, když není nositelem hlavního významu, například pokud je použito jako citoslovce. *Fuck* zazní ve scéně, kdy se Donnie dusí a Naomi nevím, jak mu pomoci. V této scéně se nachází také několik případů, kdy zazní pouze citoslovce *fuck*, ty profesionál nezahrnuje vůbec.

(3)

VT	Profesionální titulky
Oh, fuck , I don't know what to do.	Co mám dělat? Nevím, jak mu pomoci!

Příklad 4:

Dále bývá slovo *fuck* vypouštěno, když je použito jako vpona uprostřed slovesné fráze. Následující větu pronese Jordanův nadřízený během jeho prvního dne na Wall Street, kdy mu vysvětluje, že musí brát drogy a masturbovat, aby zvládl práci jako makléř.

(4)

VT	Profesionální titulky
How the fuck else would you do this job?	Jak jinak by se ta práce dala dělat?
If you don't, you will fall out of balance, split your differential and tip the fuck over.	Když to neuděláš, ztratíš balanc a překotíš se.

Příklad 5:

Další příklad vynechané vpony najdeme ve scéně, kdy Jordan vysvětluje svými podřízeným, jak mají co nejlépe oklamat klienta, aby nakoupil co nejvíc akcií. Zde je použito hrubější synonymum pro mluvit, vulgárnost se tak kondenzuje a snižuje.

(5)

VT	Profesionální titulky
Point is, it doesn't matter what the fuck they say.	Co <u>melou</u> , je fuk.

Příklad 6:

V análně-vylučovací kategorii profesionál vynechává 55 % vulgarismů. Opět z velké části vynechává přenesený význam a případy, kdy vulgarismus není nositelem smyslu. Příklad najdeme ve scéně, kdy se Jordan ptá Donnieho, jestli je pravda, že si vzal svou sestřenicí. Jediný případ, kdy se vulgárnost alespoň zčásti zachová, je první věta (slovo *shit* je nahrazeno slovem *krávovina*). Ve zbytku vět už je vulgarismus opět vynechán úplně, ve třetí větě se ale objeví výraz *kecat*, který je nespisovný a hrubý. Opět je zřejmé, že překlad je kondenzovanější než VT.

(6)

VT	Profesionální titulky
Jordan: I heard some stupid shit .	Slyšel jsem děsný krávoviny .
Donnie: Shit with me?	Jako já?
Jordan: You know, people say shit .	Lidi toho <u>nakecaj</u> .
Jordan: Shit about you and your cousin or something like that.	Něco o tobě a tvoji sestřenicí.
Jordan: Like you married your cousin or some stupid shit .	Říká se, že sis vzal vlastní sestřenicí.

Příklad 7:

Ve scéně, kdy se Jordan a jeho kolegové baví o házení lidí s dwarfismem na terč, najdeme hned několik vulgarismů, které jsou všechny vynechané. Zůstává pouze vulgární překlad slova *cock*, které je přeložené jako *péro*. Postavy zde mluví často zároveň, dialog je tak velmi rychlý a překladatel musí zachovat jen ten nejnütnější význam.

(7)

VT	Profesionální titulky
I'm gonna throw the shit out of this little fucking thing.	Já z toho prcka vyklepu duši.
We're allowed to throw shit at 'em.	Můžeme po nich cokoli házet.
But, for example, what I wouldn't do is maybe like tell him to pull his cock out and like get some of the girls to, you know, fondle him and shit like that.	Asi mu nesmím vytáhnout péro nebo říct nějaký holce, ať mu ho pomuchluje.
No shit . That's interesting. Swear to fucking God .	Nekecej. Zajímavý.
That's why I love you. You think of shit like that.	Jsi skvělej. Všechno domejšlíš.

Příklad 8:

Často jsou také vynechány náboženské výrazy, protože jsou z velké části použité jako citoslovce (*Oh my God, Jesus Christ*), nebo se nachází v blízkosti jiných vulgarismů, čímž se vlivem kondenzace ztratí. Pokud není citoslovce důležité pro význam nebo není potřeba zdůraznit sdělení, je vynechané také. Příklad citoslovce najdeme ve scéně, kdy Jordan požádá Naomi o ruku a Naomi reaguje na zásnubní prsten.

(8)

VT	Profesionální titulky
Oh, my God , it's beautiful.	Je krásnej.

Příklad 9:

Dále takový příklad najdeme i když se Jordan dozví, že jeho ženě Naomi zemřela teta, která byla jeho bílým koněm.

(9)

VT	Profesionální titulky
Oh, my God! Baby, that's...	Miláčku, to je...

Příklad 10:

Druhou nejčastější strategií profesionála je ponechání vulgarismu v původní kategorii. Tato strategie jednoznačně dominuje u degradující kategorie. Jednak je tato kategorie méně početně zastoupena a jednak jsou slova z této kategorie vnímána jako méně vulgární. Proto najdeme druhý nejvyšší počet vulgarismů použitých profesionálem právě v této kategorii. Dále jsou tyto vulgarismy použity pouze v doslovném významu a také nesou význam celé věty, tudíž překladatel nemá na výběr z mnoha možností. Tyto vulgarismy jsou často použity jako urážky, například ve scéně, kdy se Jordan dozví, že se mu ztratily peníze potom, co si jeho sluha uspořádal v jeho bytě gay orgii. Sluha podezírá Jordana a Donnieho z homofobie.

(10)

VT	Profesionální titulky
Jordan: Did your fucking little faggot friend Rudy take my shit?	Vzal to ten tvůj buzerantskej Rudy?
Donnie: You think this is 'cause you're a fag ?	Kvůli tomu, že jsi teplouš ?
Donnie: My cousin's a fucking faggot .	Mám teplýho bratrance.

Příklad 11:

Další příklad lze najít ve scéně, kdy Jordan a Donnie plánují, jak dostat nelegálně vydělané peníze do Švýcarska. Využijí k tomu Bradovu manželku, jejíž rodina má švýcarský pas. Donnie a Brad spolu mají problém, protože se navzájem uráží. Padne několik urážek právě z této kategorie. Konflikt vyústí do fyzického násilí, kdy Brad napadne Donnieho.

(11)

VT	Profesionální titulky
Donnie:	Zlato, máš moje prachy přilepený na kozách , takže pro mě pracuješ.

Sweetheart, you have my money taped to your tits .	
Brad: I'm not a fucking shvartze . I got it.	Nejsem negr , abych vyzvedával, co si kdo zamane.
Jordan: He's got a gun, you fucking idiot !	Ty vole , má bouchačku!
Brad: How about that, faggot ?	Co říkáš tomuhle, buzerante ?

Příklad 12:

Náboženské vulgarismy jsou z většiny také zachovány v původní kategorii, pokud nejsou vynechány. Většinou jde o případy, kdy je výraz nebo fráze důležitý pro zdůraznění. Například když Jordanova první žena přijde na jeho nevěru. Situace je dost vypjatá, proto jsou výrazy zachovány.

(12)

VT	Profesionální titulky
What are you doing... That whore from the party? Jesus Christ !	Ta štětka z večírku? Ježíšmarjá!

Příklad 13:

V análně-vylučovací kategorii také převažuje překlad zachovaných vulgarismů do stejné kategorie. Například když je slovo *shit* výrazem k vyjádření negace, konkrétně v situaci, kdy na začátku Jordanovy kariéry padne burza a jeho zaměstnavatel zkrachuje. Nabízí se nám záběr do kanceláře, kde slyšíme různé reakce makléřů a Jordanovo vyprávění.

(13)

VT	Profesionální titulky
Some fucking country in Europe took a shit .	Nějaká evropská země se posrala .
Holy fucking shit !	A je to v prdeli !
My first shitty day as a broker.	Můj první makléřskej den stál za hovno .
Wall Street had swallowed me up and shit me right back out again.	Wall Street mě spolknul a hned mě zase vysral .

Příklad 14:

Fráze *piece of shit* se z velké části překládají v rámci análně-vylučovací kategorie. Například ve scéně, kdy se Jordan dozví, že Donnie telefonoval švýcarskému bankéři přes telefon, který odposlouchávala FBI. To nakonec přispělo k Jordanovu zatčení. Jordan v této scéně přijde domů, kde Donnieho přistihne, jak telefonuje a snaží se hovor přerušit. Jedná se o závažnou situaci, překladatel proto vulgarismus ponechává, navíc se jedná o oslovení, které dodává sdělení důraz.

(14)

VT	Profesionální titulky
I know what you did, you piece of shit!	Vím, cos udělal, ty sráči!
What did you do, you piece of shit?	Cos to provedl, ty sráči?

Příklad 15:

V sexuální kategorii se slova v původní kategorii ponechávají hlavně, když mají doslovný význam, tzn. když vulgarismus popisuje sex nebo chování s ním spojené. Příklad najdeme ve scéně, kdy Jordan poprvé uvidí Naomi a jeho přátelé ho povzbuzují, aby se s ní seznámil. Vulgarismus zde nese význam, je proto zachován.

(15)

VT	Profesionální titulky
I would fuck that girl if she was my sister.	Tu bych vojel , i kdyby to byla moje ségra.
Jordan, you gotta fuck her, bro. She's so hot!	Jordane, musíš ji opíchat . Je skvělá.

Příklad 16:

V přeneseném významu se opět vulgarismus ponechává k přidání expresivity. Příklad najdeme ve scéně, když Jordan pozve na svou jachtu agenty FBI, kteří ho vyšetřují a snaží se je podplatit. Nabídne jim místo u něj ve firmě. Když rozhovor nedopadne podle jeho představ, z jachty je pošle pryč a křičí po nich urážky. Poukazuje na to, že mají agenti nízký plat.

(16)

VT	Profesionální titulky
----	-----------------------

Fucking miserable pricks , I know you can't afford them!	Vím, že na něj nemáte, kokoti!
Fucking cheap fucks .	Chudáci!
Fucking miserable pricks .	Kokoti.

Příklad 17:

Další takový případ najdeme ve scéně, kdy se Jordan dozví, že Steve Madden prodává akcie své firmy a snaží se tak poškodit jméno Strattonu. *Fuck* je zde přeloženo jako *vyjebat*, opět se v překladu odráží emoční vypětí situace.

(17)

VT	Profesionální titulky
Donnie, your little friend is trying to fuck me, you know that.	Tvůj kámoš se mnou chce pěkně vyjebat .
If that little fucking prick thinks he can fuck with me, we'll turn his company into a penny stock!	Jestli se mnou chce ten čůrák vyjebat , zařídím mu akcie s nulovou hodnotou!

Příklad 18:

Třetí nejčastější strategií je změna kategorie. Ta se nejčastěji vyskytuje v sexuální kategorii. Nejvíce profesionál volí ekvivalenty z análně-vylučovací kategorie. Zde lze pozorovat systematický rozdíl mezi anglickými a českými nadávkami, kdy bude český překlad některé sexuální vulgarismy měnit na análně-vylučovací. Příklad najdeme u fráze *fuck you*, která bývá přeložena jako *jdi do prdele*. Tato fráze zazní například během hádky Jordana s Naomi. Jordan se vrátil domů nad ránem a Naomi ho obviňuje z nevěry.

(18)

VT	Profesionální titulky
Fuck you!	Jdi do prdele!
Fuck you!	Jdi do prdele!

Příklad 19:

Další příklad najdeme ve scéně, kdy Jordana zatýká FBI. Zde se nacházejí dva vulgarismy, ale opět jsou kondenzovány.

(19),

VT	Profesionální titulky
Fuck you, you motherfucker!	Jdi do prdele!

Příklad 20:

Do análně-vylučovací kategorie se vulgarismy i ve scéně, kdy Jordan po svém prvním zatčení mluví se svým právníkem. Domlouvají se na strategii, jak zachránit Stratton Oakmond. Právník Jordanovi doporučuje, aby z firmy odešel a vedení předal Donniemu.

(20)

VT	Profesionální titulky
You pay a couple million dollars in fines, in exchange, the SEC fucks off till the end of time.	Zaplatíš pár milionů pokutu a Komise půjde navěky do hajzlu .
However, with you stepping down voluntarily, my guess is that your best friend Agent Denham will be standing around with his dick in his hand.	Ale když dobrovolně odstoupíš, nebude mít tvůj kámoš agent Denham v ruce ani hovno .

Příklad 21:

Slovo *fucking* se při změně do análně-vylučovací kategorie často překládá jako *zasraný*. Příklad najdeme, když Donnie nadšeně zvolá, kolik vydělali peněz. Ve VT se ale nachází vulgarismů víc, v titulcích jsou kondenzovány pouze do jednoho na místo, na které má být kladen zvláštní důraz.

(21)

VT	Profesionální titulky
Four hundred and fucking 30,000 fucking dollars in one fucking month!	430 000 dolarů za jeden posranej měsíc!

Příklad 22:

Dále se v sexuální kategorii volí ekvivalenty z degradující kategorie. Překladatel tak volí méně explicitní výrazy, potvrzuje se tak tvrzení, že se v titulcích budou vulgarismy vyskytovat méně. Příklad této strategie najdeme ve scéně, kdy má Donnie předat své peníze Bradovi a jeho žena je má převézt do Švýcarska. Donnie

ale Brada provokuje a to vyústí v konflikt. Brad Donnieho napadne poté, co Donnie urazí Bradovu ženu. Na scénu přijíždí policie a Brada zatýká. Brad z policejního auta křičí na Donnieho.

(22)

VT	Profesionální titulky
Motherfucker! Motherfucker!	Svině! Svině!

Příklad 23:

Další takový příklad najdeme ve scéně, kdy členové Strattonu diskutují o házení lidí s dwarfismem na terč. Konkrétně v této scéně se baví o scénáři, kdyby jeden z těchto lidí vytáhl penis. Slovo *fucker* je přeloženo jako *vůl*, zároveň se *fucking* opět vypouští a vulgárnost se tak kondenzuje.

(23)

VT	Profesionální titulky
I want somebody with a fucking tranquilizer gun ready to knock this fucker out.	Ať tam má někdo uspávací pistoli a když tak toho vola zklidní.

Příklady 24, 25 a 26:

Co se týče análně-vylučovací kategorie, nejvíce se vulgarismy přesunují do degradující kategorie. Příklad nalezneme u slova *asshole*, které je pokaždé přeloženo jako degradující. Zde jsou vybrané scény, které toto slovo obsahují:

- během Jordanova prvního dne na Wall Street, když poprvé potkává Marka Hannu a on se vyjadřuje k Jordanovu přímému nadřízenému (24),
- když se Jordan Donnieho ptá, jestli si vzal svoji sestřenicí (25),
- když se Jordanem poprvé začne zabývat FBI a on se o tom jako vypravěč zmiňuje (26).

(24)

VT	Profesionální titulky
I see you've already met the village asshole .	Místního blba už znáš.

(25)

VT	Profesionální titulky
You know, one of these assholes fuck my cousin, so, you know, I used the cousin thing as like an in with her.	Nenechám přece ty debily , aby mi přefikli sestřenici.

(26)

VT	Profesionální titulky
But, you know, every time someone rises up in this world, there's always gonna be some asshole trying to drag him down.	Kdykoli někdo stoupá vzhůru, hned se objeví nějaký vůl a snaží se ho stáhnout dolů.

Příklad 27:

Výraz *fucking* bývá málokdy přeložen jako přídavné jméno. Profesionál jej kompenzuje ve frázi *ty vole*, která stojí jako citoslovce na začátku věty. Opět lze najít příklad ve scéně, kdy Donnie předává Bradovi peníze. Mají se setkat na parkovišti a Donnieho řízení vypadá, jako by byl pod vlivem drog. Brad mu vyčíní. Tři vulgarismy jsou zkondenzovány do jednoho.

(27)

VT	Profesionální titulky
You fucking drive in here like a fucking maniac, you know the attention that that fucking draws?	Ty vole , vjedeš sem jak úchyl. Přitahuješ pozornost!

Příklad 28:

Fucking a vpona *the fuck* se také v několika případech převádí do náboženské kategorie, čímž se také částečně devulgarizuje a profesionál tak reflektuje sníženou vulgárnost těchto výrazů. Příklad lze najít například ve scéně, kdy Jordanova první žena odhalí jeho nevěru a křičí na něj. Také je zde sexuální *son of a bitch* přeložen jako análně-vylučovací *hajzl*, což je z hlediska češtiny také o něco méně vulgárnější.

(28)

VT	Profesionální titulky
Son of a fucking bitch!	Ty zatracenej hajzle!

Příklad 29:

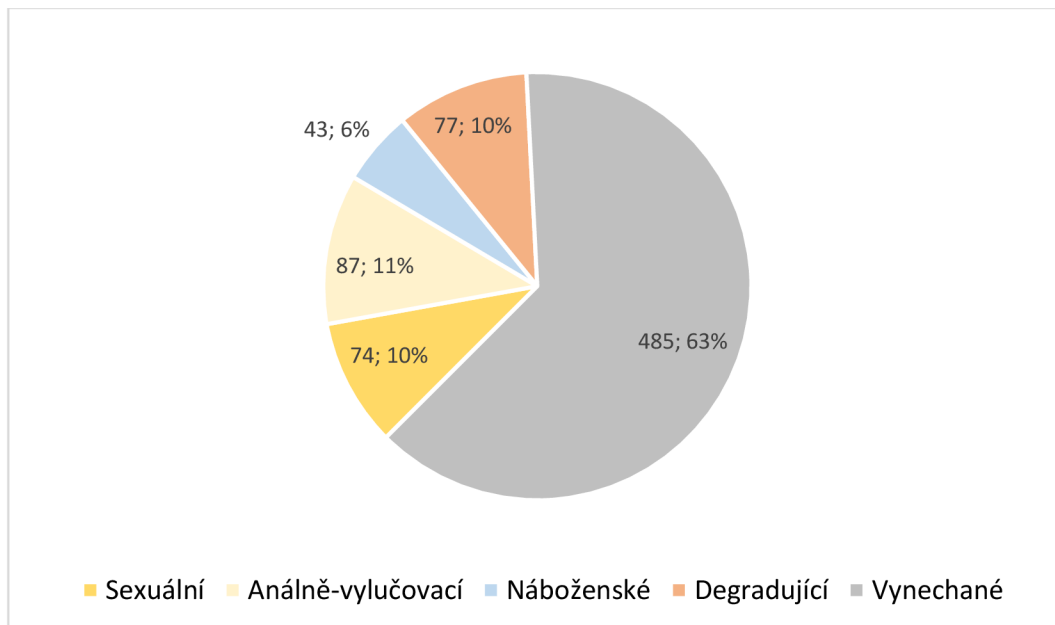
Vpona *the fuck* poté bývá přeložena jako citoslovce *sakra*. Příklad nalezneme ve scéně, kdy Jordanův otec, který je pověřen kontrolou účetnictví, objeví, kolik peněz Jordan a jeho přátelé utratili na večírku.

(29)

VT	Profesionální titulky
What the fuck is EJ Entertainment?	A EJ Entertainment? Co to sakra je?

V ostatních kategoriích je tato strategie v jednotkách případů, což je z hlediska celkových počtů zanedbatelné.

Na závěr jsou v Graf 1 zobrazeny celkové počty vulgarismů v profesionálních titulcích. Tento graf uvádí pouze celkové zastoupení vulgarismů v jednotlivých kategoriích, změny kategorií jsou znázorněny v kapitole 5.2.

Graf 1: Celkový počet vulgarismů v jednotlivých kategoriích v profesionálních titulcích

5.1.2 Amatérské titulky

Podle celkového zastoupení také amatér většinu vulgarismů vynechává (57 %, viz Graf 2 na konci kapitoly 5.1.2). Tato strategie dominuje u všech kategorií kromě náboženské a degradující. Nejvíce vynechaných vulgarismů se objeví v sexuální kategorii, zejména výraz *fucking*.

Příklad 30:

Příklad se vyskytuje ve stejné scéně jako u profesionála, tzn. když se Jordan od svého soukromého detektiva dozvídá, že se jím zabývá FBI. Opět jsou všechny vulgarismy vynechány, nejsou ani kompenzovány skrz nespisovný jazyk nebo zhrublé výrazy.

(30)

VT	Amatérské titulky
He thinks you're fucking Gordon Gekko.	Myslí si, že jsi Gordon Gekko.
He's got pictures of your whole inner fucking circle.	Má fotky všech tvých lidí.
He's trying to rattle you, he's trying to rattle your old lady, so she nags you until you become a fucking witness.	Snaží se tě vyplašit. A tvou starou. Aby tě přesvědčila, abys začal svědčit.
The good fucking news is, you know I know everybody downtown, I call up the Justice Department, the DEA, nobody even knows you fucking exist, so calm down!	Dobrá zpráva je, že znám všechny. Volal jsem na ministerstvo spravedlnosti, na protidrogové, nikdo neví, že existuješ, tak se uklidni.
This is what you fucking do.	Je to tvoje práce.
I have a fucking P.I. license, you know?	Mám licenci soukromého detektiva.
They'll take my fucking license away from me, all right?	Vezmou mi licenci.
The only one who calls this guy is your fucking lawyer.	Jediný, kdo má volat tomu chlapovi je tvůj právník.
I told you, whatever the fuck you say to him, he's gonna use against you.	Říkal jsem ti, všechno, co mu řekneš, použije proti tobě.
Are we fucking talking tonight, or are you gonna get schwacked?	Budeme se bavit, nebo se zdreguješ?
The last time you took these fucking pills, you put your head in the fucking macaroni.	Mínule, když sis vzal ty pilulky, ustlal sis v makarónech, musel jsem tě zvedat.

Příklad 31:

Slovo *fuck* bývá vynecháno v doslovném i přeneseném významu. Přenesený význam je vynechaný například ke konci filmu ve scéně, kdy Stratton vyšetřují úřady a do firmy přijde obsílka. Donnie obsílkou pohrdá a přede všemi se na ni vymočí, u toho skanduje frázi *fuck you* a přidávají se k němu ostatní zaměstnanci (viz příklad(31). Amatér vulgarismus nahrazuje eufemismem, vulgárnost tak zaniká.

(31)

VT	Amatérské titulky
Fuck them!	Kašlu na ně!
Fuck you, USA! Fuck you!	Kašlu na vás USA!
Fuck you! Fuck you! Fuck you!	Kašlu! Kašlu! Kašlu! Kašlu! Kašlu! Kašlu! Kašlu! Kašlu!

Příklad 32:

V doslovném významu jsou vulgarismy vynechány například v úvodní scéně, kdy Jordan představuje svou ženu. Ta mu v autě provádí orální sex. Oba vulgarismy popisující penis jsou nahrazeny zájmenem.

(32)

VT	Amatérské titulky
She was the one with my cock in her mouth in the Ferrari.	To ona mi ho kouřila ve Ferrari.
So put your dick back in your pants.	Tak si ho zase schovejte do kalhot.

Příklad 33:

Druhý nejvyšší počet vynechaných vulgarismů najdeme v análně-vylučovací kategorii, kde je vynecháno celkem 59 % vulgarismů. Pokud slovo *shit* nenes hlavní význam, je vynecháno. Příklad opět najdeme ve scéně, kdy se Jordan ptá na Donnieho ženu.

(33)

VT	Amatérské titulky
Shit about you and your cousin or something like that.	Že máš něco se sestřenicí nebo co.

Příklad 34:

Další místo, kde se všechny vulgarismy z této kategorie vynechají, je když sedí zakládající členové Strattonu v bistru, diskutují o potenciálních klientech a přijde řeč na Amiše, buddhisty a jeptišky. Slova *shit* a *bullshit* zde opět nejsou nositeli významu, proto jsou vypuštěna, lze ale pozorovat jejich kompenzaci v nespisovném jazyce.

(34)

VT	Amatérské titulky
You know those guys who got like the beard with like no mustache or some bullshit ?	S těmi vousy. <u>Žádnej</u> knír nebo tak.
They don't give a shit about money.	Peníze jsou jim fuk.
They're wrapped in sheets. They're not buying shit .	Jsou <u>zabalený</u> v prostěradle. Nekupují.

Příklad 35:

Najde se i případ, kdy slovo *shit* nese část významu. Jordan v první části filmu popisuje své začátky na burze. Připravoval se na makléřské zkoušky a měl nízký plat. Tato informace je v amatérských titulcích vynechána.

(35)

VT	Amatérské titulky
Earning shit money as I geared up to take my Series 7.	Vydělával jsem prachy při přípravě na zkoušku na získání licence makléře.

Příklad 36:

V náboženské kategorii vynechává amatér zhruba třetinu. Slovo *goddamn* je vynecháno ve všech případech. Například ve scéně, kdy je Jordan pod vlivem drog, je v podstatě paralyzovaný, ale musí se dostat domů, aby Donniemu řekl, ať netelefonuje s jejich švýcarským bankéřem. Jordan se potřebuje dostat do auta a vymýšlí, jaký je nejlepší způsob. Vzpomene si na svoji dceru v batolecím věku, která začala lézt. Jelikož je ale silně pod vlivem, nejde mu to.

(36)

VT	Amatérské titulky
The kid makes it look so goddamn easy!	U toho dítěte to vypadalo tak snadně.

Příklad 37:

Dále jsou vynechávány některé citoslovce, když nejsou důležitá pro kontext a je nutné zkondenzovat VT. Například když se Donnie dusí šunkou a Naomi neví, jak mu pomoci.

(37)

VT	Amatérské titulky
Oh, my God, I think he's choking, Jordan.	Dusí se!

Příklad 38:

Druhou nejčastější strategií amatéra je ponechání vulgarismu v jeho původní kategorii. Tato strategie dominuje u degradující kategorie. Lze ji pozorovat, když postavy mluví o homosexualitě. Například ve scéně, kdy Jordan a Donnie vyslychají Jordanova sluhu, který v Jordanově bytě uspořádal gay orgii a po ní se ztratily peníze.

(38)

VT	Amatérské titulky
Jordan: Did your fucking little faggot friend Rudy take my shit?	Tvůj teplej kámoš Rudy mi šlohnul prachy?!
Donnie: You think this is 'cause you're a fag ?	Myslíš, protože jsi homouš ?
Donnie: My cousin's a fucking faggot .	Můj bratránek je teplouš .
Donnie: I love fags .	Miluju teplouše .

Příklad 39:

Dále je tato strategie nejpoužívanější v náboženské kategorii, kde amatér ponechává značnou část citoslovcí. Například ve scéně, kdy Jordan volá klientovi a snaží se ho zmanipulovat, aby nakoupil akcie za co nejvíc peněz. Sdělí mu, kolik peněz by obchodem s akciemi mohl vydělat a klient reaguje takto:

(39)

VT	Amatérské titulky
Jesus! That's my mortgage, man.	Ježíši , to je moje hypotéka!

Příklad 40:

V análně-vylučovací amatér ponechává v původní kategorii necelou polovinu vulgarismů. Tuto strategii můžeme sledovat na slovním spojení *piece of shit*. Tento výraz se objeví například ve scéně, kdy Jordan zjistí, že Donnie telefonoval s jejich švýcarským bankéřem z odposlouchávaného telefonu. Vulgarismus je v této emočně vypjaté situaci důležitý, je proto ponechán.

(40)

VT	Amatérské titulky
I know what you did, you piece of shit !	Vím, cos udělal! Ty sráči !

Příklad 41:

Další příklad najdeme ve scéně, kdy Jordan se Jordan po prvním neúspěchu na Wall Street vrací k práci makléře a prodává tzv. Pink sheety, které nemají vysokou hodnotu. Sám si je nízké hodnoty vědom.

(41)

VT	Amatérské titulky
So I was selling them shit .	Prodával jsem sračky .

Příklad 42:

Jako poslední příklad uvedeme scénu, kdy Jordan mluví o Quaaludech. Jedná se o nelegální sedativa, která postavy ve filmu zneužívají. Z trhu byla stažena v 70. letech, takže jsou těžce dostupná. Zde jsou vulgarismy ponechány i když nenesou hlavní význam.

(42)

VT	Amatérské titulky
No shit , you can't even buy 'em anymore.	Bez prdele . Nedaly se ani koupit.
You people are all shit out of luck.	A lidi byli v hajzlu .

Příklad 43:

V sexuální kategorii se vulgarismy v původní kategorii ponechávají v doslovném i přeneseném významu. Příklad této strategie najdeme ve scéně, kde se Jordan ptá Donnieho na jeho ženu.

(43)

VT	Amatérské titulky
And all my friends were trying to fuck her, you know.	A všichni kámoši ji chtěli ojet .
You know, one of these assholes fuck my cousin, so, you know, I used the cousin thing as like an in with her.	A já nechtěl někoho z těch debilů nechat prcat mojí sestřenici.
I'm not gonna let someone else fuck my cousin.	Nenechám přece někoho jiného šukat mojí sestřenici.
You know, if anyone's gonna fuck my cousin, it's gonna be me, out of respect.	Jestli ji bude někdo obdělávat , tak to budu já.

Příklad 44:

Pro urážky žen bývá také zvolena tato strategie. Například, když se Jordan a Naomi rozchází a situace je hodně vyhrocená.

(44)

VT	Amatérské titulky
Fucking bitch!	Zasraná děvka!
Fucking whore!	Pitomá kurva!
Fucking bitch!	Děvka!

Příklady 45, 46 a 47:

Dále bývá tato strategie použita také pro *fucking* a vponu *the fuck*. Amatér ji používá i když vulgarismus není pro význam důležitý. Často používá slovo *kurva* a jeho derivace. Uvedeme několik příkladů:

- Jordan se Donnieho ptá, jestli je spokojený v manželství
- (45),
- Jordan vysvětluje zakládajícím členům Strattonu, jak co nejefektivněji oklamat klienta (46),
- Jordanův otec kontroluje účetnictví a objeví v něm eskortní službu (47).

(45)

VT	Amatérské titulky
No one who's married is fucking happy.	Nikdo ženatý není kurva šťastný.

(46)

VT	Amatérské titulky
Point is, it doesn't matter what the fuck they say.	Je fuk, co kurva říkají.

(47)

VT	Amatérské titulky
What the fuck is EJ Entertainment?	A co má být kurva EJ Entertainment?
It's a fucking prostitution ring, Jordy! I know.	Jsou to zkurvený prostitutky.

Příklad 48:

Nejméně často amatér používá strategii změny kategorie. Nejvíce se vyskytuje u sexuální kategorie, kde vulgarismy přesouvá hlavně do análně-vylučovací a degradující kategorie, čímž je výraz *motherfucker* částečně devulgarizován. Tuto strategii najdeme například ve scéně, kde Jordana zatýká FBI během natáčení reklamy a on se brání.

(48)

VT	Amatérské titulky
Fuck you, you motherfucker !	Seru na tebe, kriple .
Go fuck yourself!	Běž se vysrat , žiju spořádaně, ty zamrdanej sráči !
Oh, fuck you, you fucking prick !	Jdi do prdele , vole!

Příklad 49:

K překladu slova *fucking* amatér také používá tuto strategii. Navíc se drží struktury VT a vulgarismus nekompenzuje, ale nechává ho na stejném místě ve větě. Například ve scéně, kdy Jordan a Donnie začínají s drogami a společně kouří crack. Pocítí vlnu energie a mají potřebu utíkat. Situace zde není vypjatá a vulgarismus není nositelem významu, překladatel přesto jeden nevynechává.

(49)

VT	Amatérské titulky
Let's go fucking run.	Poběžíme.
Let's run like we're fucking lions and tigers and bears!	Poběžíme jako zasraní lvi a tygři a medvědi!

Příklad 50:

Do degradující kategorie amatér přesunuje slovo *fucking* například ve scéně, kde je záběr na několik zaměstnanců Strattonu, kteří přes telefon prodávají klientům akcie a snaží se jich prodat co nejvíc. Překladatel zde volí slovo *pitomém*, čímž dochází k mírnému významovému posunu.

(50)

VT	Amatérské titulky
It's like getting in on fucking sunlight before there was fucking sunlight.	Je to jako být na pitomém slunci, ještě než slunce začne zářit.

Příklad 51:

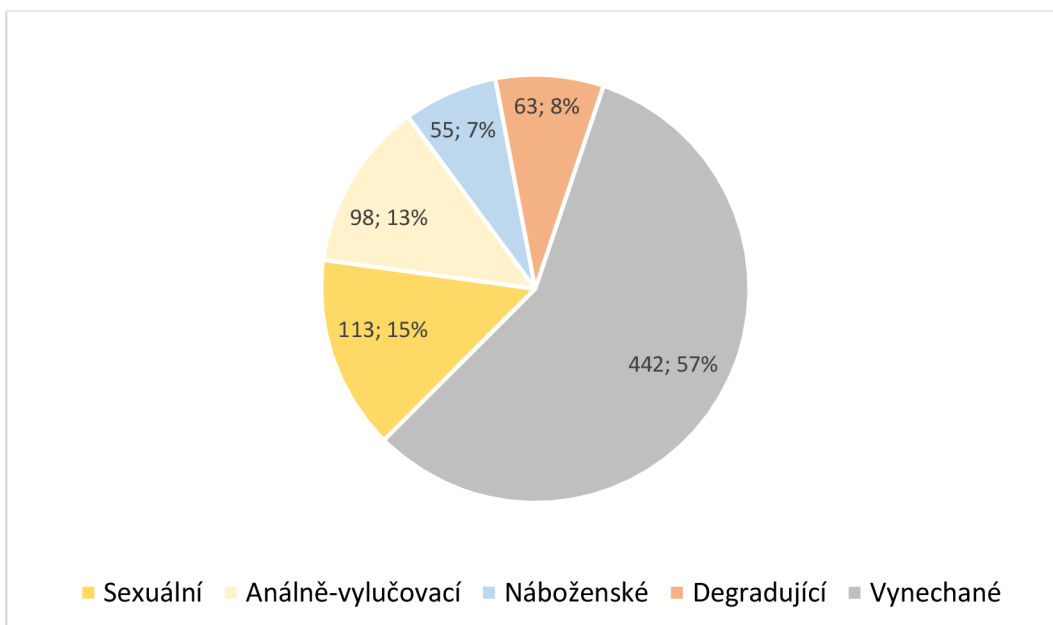
V několika případech volí amatér i ekvivalenty z náboženské kategorie. Například během Jordanova motivačního projevu k zaměstnancům před uvedením akcií Steva Maddena na trh.

(51)

VT	Amatérské titulky
And I will make you richer than the most powerful CEO in the United States of fucking America!	A já vás udělám bohatší, než je nejmocnější ředitel v zatracených Státech Amerických.

V ostatních kategoriích je tato strategie v jednotkách případů, což je z hlediska celkových počtů zanedbatelné.

Na závěr jsou v Graf 2 zobrazeny celkové počty vulgarismů v profesionálních titulcích. Tento graf uvádí pouze celkové zastoupení vulgarismů v jednotlivých kategoriích, změny kategorií jsou znázorněny v kapitole 5.2.

Graf 2: Celkový počet vulgarismů v jednotlivých kategoriích v amatérských titulcích

5.2. Rozdíly mezi strategiemi v profesionálních a amatérských titulkách

V této podkapitole určíme rozdíly mezi titulkovými verzemi na základě počtů zastoupených vulgarismů v jednotlivých kategoriích. Poté srovnáme strategie v jednotlivých kategoriích. Výsledky budou graficky znázorněny.

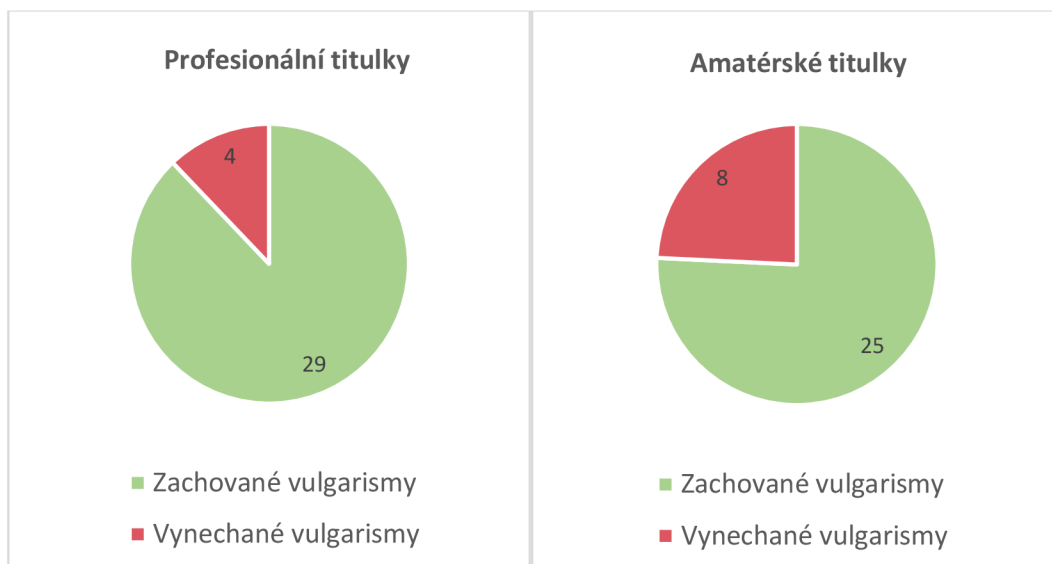
Strategie amatéra i profesionála jsou stejné, liší se ale četností. Po srovnání zastoupení jednotlivých kategorií ve VT a obou titulkových verzích si lze povšimnout, že profesionál o něco více devulgarizuje a kondenzuje než amatér. Profesionál volí nejvíce ekvivalentů z kategorie análně-vylučovací, amatér ze sexuální. Také se u obou verzí oproti VT vyskytuje více degradujících vulgarismů, které jsou méně intenzivní než sexuální nebo análně-vylučovací. Tato kategorie je jediná, která je u profesionála i amatéra početnější než ve VT. Je také jediná, ve které se nachází více výrazů u profesionála. Ve všech ostatních kategoriích má převahu amatér.

	VT	Profesionál	Amatér
Sexuální kat.	570	74	113
Análně-vylučovací kat.	107	87	98
Náboženská kat.	67	43	55
Degradující kat.	29	77	63
Vynechané vulgarismy		485	442

Tabulka 1: Celkový počet vulgarismů v jednotlivých kategoriích

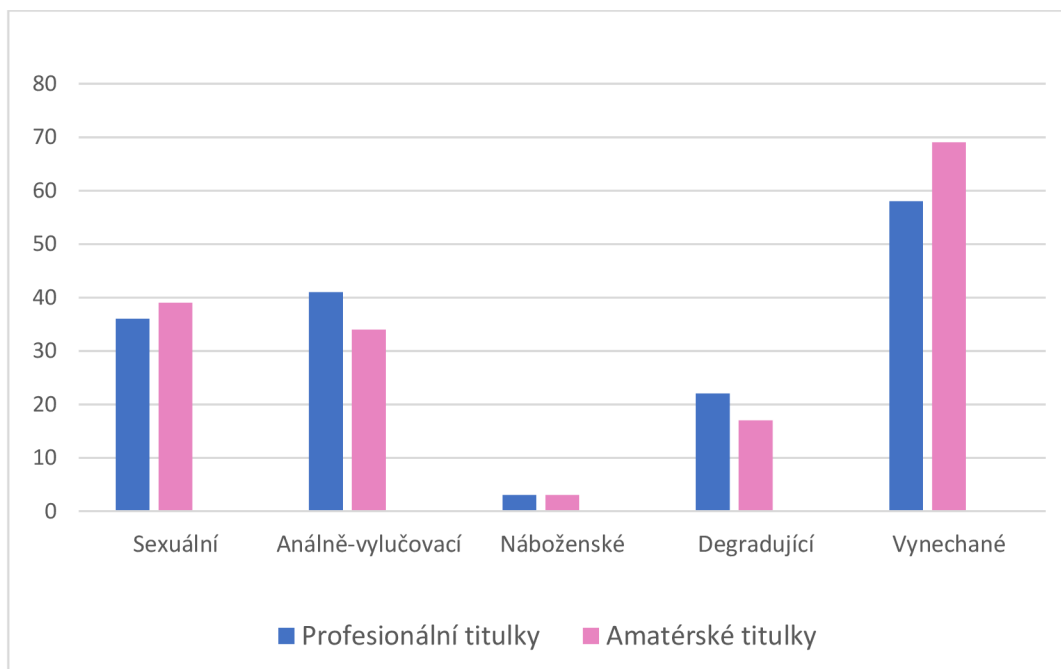
5.2.1 Sexuální kategorie

Strategie v této nejpočetnější kategorii se u obou verzí mírně liší. Tato kategorie byla rozdělena na dvě části: *fucking* a vpona, zbytek vulgarismů. Strategie se mění v závislosti na doslovném nebo přeneseném významu. U doslovného významu, tzn. když vulgarismus popisuje sex a chování s ním spojené, lze zvolit zachování nebo vynechání vulgarismu. Zde se strategie profesionála a amatéra mírně liší, amatér vynechává více než profesionál.

Graf 3: Strategie překladu doslovného významu v sexuální kategorii

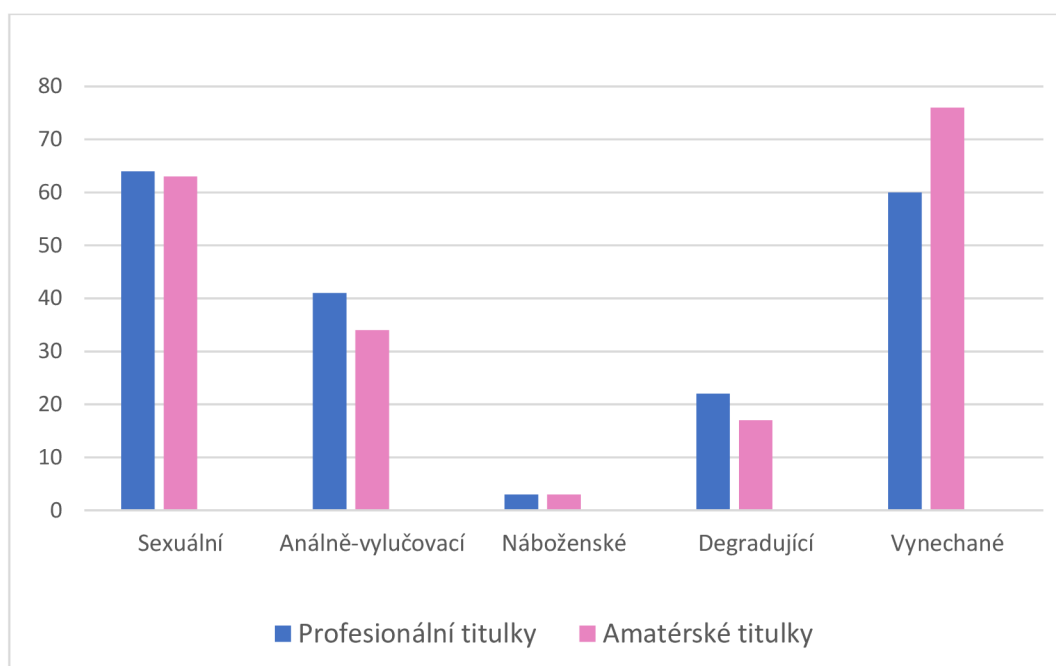
Strategie pro přenesený význam, tzn. když sexuální vulgarismus nepopisuje sex a chování s ním spojené, se také mírně liší. U amatéra je hlavní strategií vynechání. Profesionál nejčastěji volí změnu kategorie, nejčastěji do análně-vylučovací a degradující. Vynechává ale téměř polovinu vulgarismů. Amatér jako druhou nejčastější strategii volí změnu kategorie, nejčastěji análně-vylučovací.

Graf 4: Přenesený význam v sexuální kategorii

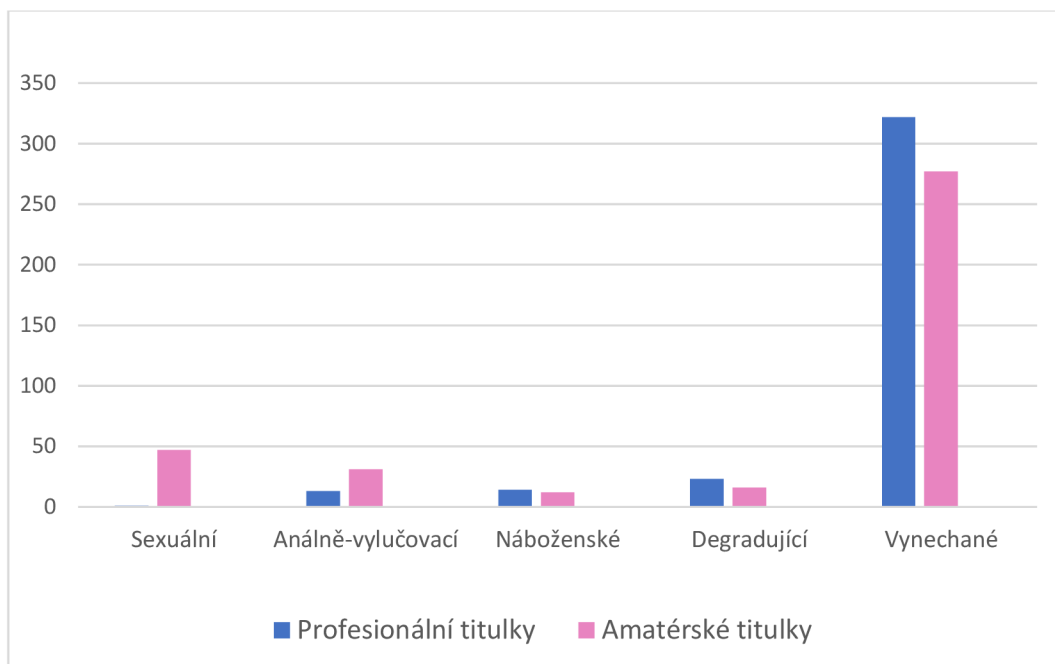
Strategie se změní, pokud započítáme i doslovný význam. U profesionála se všechny strategie téměř vyrovnají, každá je použita u zhruba 33 % případů. U

amatéra zůstává hlavní strategií vynechání, druhou nejčastější ponechání v původní kategorii a nejméně zastoupenou přesunutí do jiné kategorie.

Graf 5: Sexuální kategorie včetně doslovného významu

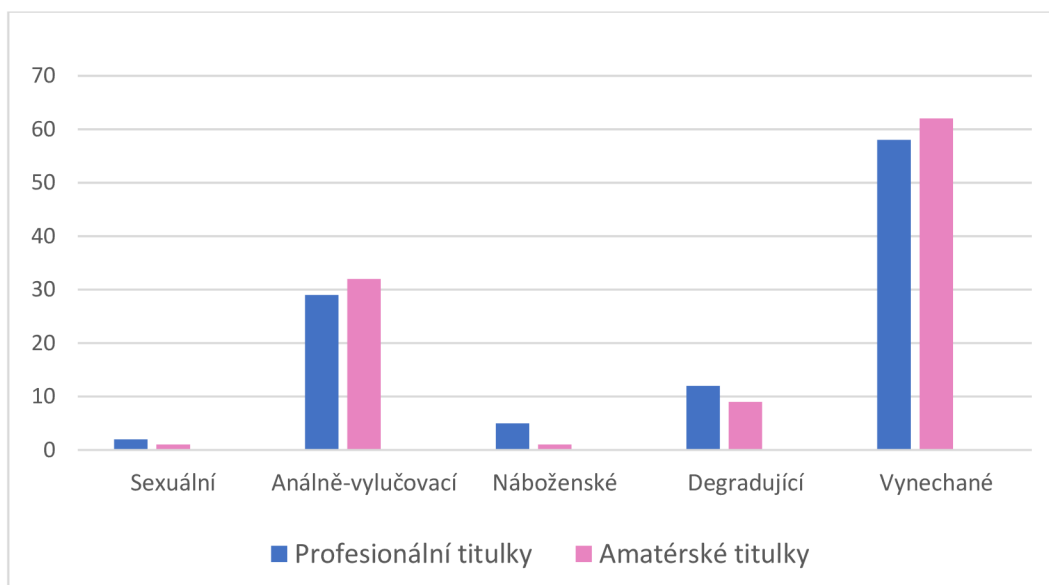
U *fucking* a vpony se strategie zásadním způsobem mění. Obě verze nejčastěji vulgarismy vypouští. Profesionál vypouští o 44 vulgarismů více než amatér. Jeho druhá nejpoužívanější strategie je přesunutí vulgarismu do jiné kategorie, nejvíce do degradující. Zachovává pouze 6 sexuálních vulgarismů. Amatér také většinu vypouští. Jeho druhá nejpoužívanější strategie je také přesunutí do jiné kategorie, ale nejčastěji přesunuje do kategorie análně-vylučovací. V původní kategorii ponechává 47 vulgarismů, jeho překlad je tak explicitnější než profesionálův.

Graf 6: Fucking a vpona

5.2.2 Análně-vylučovací kategorie

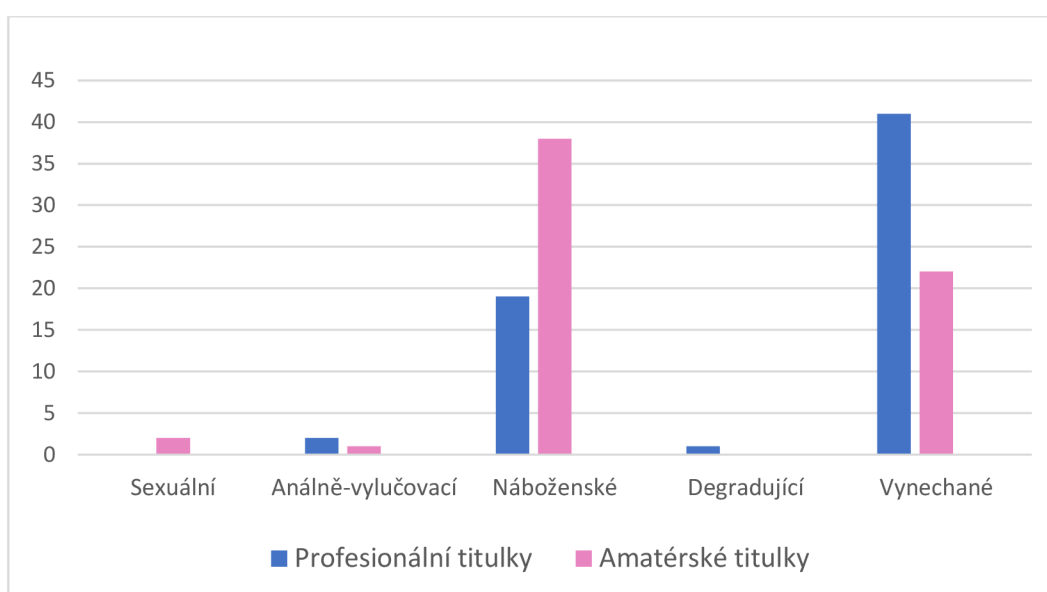
Hlavní strategie obou verzí se v této kategorii téměř neliší. Profesionál i amatér nejčastěji volí vynechání. U amatéra je její výskyt mírně vyšší, rozdíl ale není významný, pouze 4 případy. Jako druhou nejčastější strategii používají oba překladatelé ponechání v původní kategorii, přičemž amatér ponechává opět o něco více vulgarismů. Profesionál více distribuuje vulgarismy do ostatních kategorií, nejvíce do degradující, přesto je to jeho nejméně častá strategie. Amatér přesunuje vulgarismy až na 2 případy pouze do degradující kategorie.

Graf 7: Análně-vylučovací kategorie

5.2.3 Náboženská kategorie

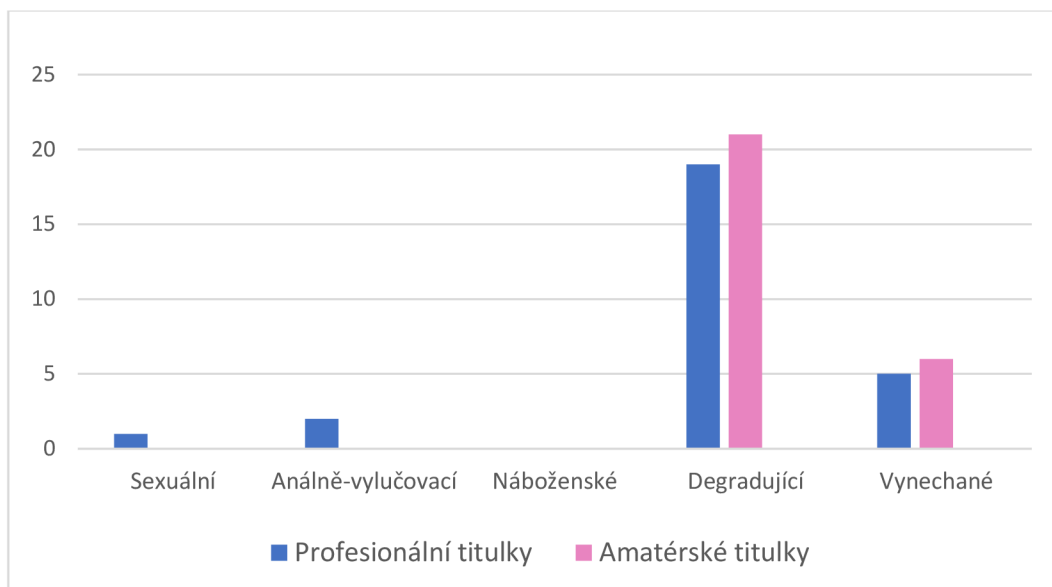
V náboženské kategorii jsou strategie zcela odlišné. Profesionálova hlavní strategie je vypouštění, které používá u dvou třetin všech výrazů. Jako druhá nejčastější strategie je u profesionála ponechání vulgarismu v původní kategorii, kterou používá zhruba u třetiny případů. Amatéři oproti tomu nejvíce výrazů ponechává v původní kategorii, téměř dvě třetiny. Když se zaměříme na změnu kategorií, profesionál přesunuje pouze do análně-vylučovací a degradující kategorie. Amatéři volí 2 sexuální ekvivalenty a 1 análně-vylučovací.

Graf 8: Náboženská kategorie

5.2.4 Degradující kategorie

Degradující kategorie je jediná, u které obě verze titulků nejčastěji volí strategii ponechání v původní kategorii. Jelikož je tato kategorie vnímána jako méně vulgární, překladatelé nemají potřebu tak velkou část vypouštět. Amatéři vypouští více, protože pro tuto kategorii volí pouze dvě strategie: vypouštění a zachování v původní kategorii, přičemž vypouští necelou třetinu. Profesionál v původní kategorii zachovává naprostou většinu a vypouští pouze v 5 případech. Strategii změny kategorie poté volí pouze ve 3 případech, 2 výrazy přesunuje do análně-vylučovací kategorie a 1 do sexuální.

Graf 9: Degradující kategorie

5.3. Diskuze

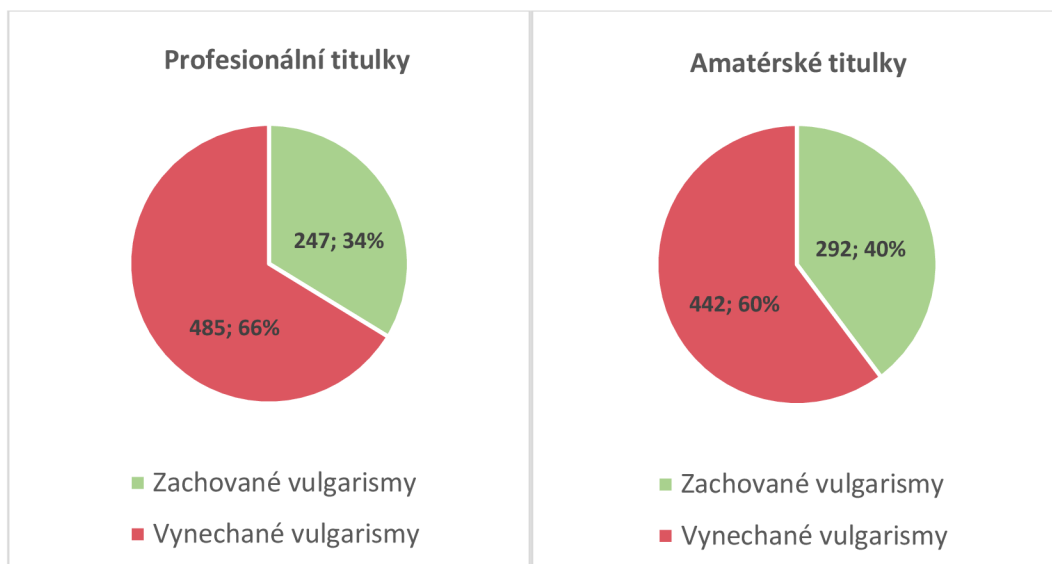
Vypouštění bylo identifikováno jako hlavní strategie v obou překladových verzích. Do této strategie se započítávalo úplně vypuštění vulgarismu nebo dosazení eufemismu. Potvrzuje se tak výsledek výzkumu Minny Hjort (2009). Důvodů pro volbu této strategie se nabízí několik. V první řadě jde o prostor. Pokud vulgarismus není důležitý pro význam, je v rámci kondenzace vypuštěn. Dalším důvodem pro volbu této strategie může být funkčnost překladu. Ve výchozím textu vulgarismy reflektují životní styl a chování postav, proto často nenesou hlavní význam. Čeština tuto skutečnost reflektuje spíše v nespisovnosti a použití dysfemismů. Tento jev se u profesionála projevuje s mírně vyšší frekvencí než u amatéra. Dalším důvodem je skutečnost, že vulgarismy jsou v psané formě vnímány jako explicitnější. To může na diváka působit rušivě, překladatel tak explicitnost snižuje pomocí této strategie. Nejvíce se vypouští v sexuální kategorii, což lze z velké části připisovat částečně devulgarizovanému výrazu *fucking*. Zde profesionál vypouští zhruba o 30 výrazů více než amatér. Také je vypuštěna značná část citoslovcí.

Další významný rozdíl se vyskytuje v náboženské kategorii, kde profesionál vypouští dvě třetiny vulgarismů, zatímco amatér vypouští pouze jednu třetinu. Jelikož slova z této kategorie nejsou často nositeli významu, lze konstatovat, že amatér kondenzuje méně než profesionál. V ostatních kategoriích se zastoupení této strategie v obou verzích až na nižší jednotky případů neliší.

Rozdíly mezi verzemi titulků jsou v řádu jednotek procent, kdy profesionál vypouští 66 % a amatér 60 %. V celkovém měřítku tak rozdíl nemusí být patrný, ale s přihlédnutím k jednotlivým kategoriím lze mezi verzemi titulků sledovat odlišnosti.

V neposlední řadě je nutné dodat, že překlad vulgarismů by měl být idiomatický a CT by měl působit přirozeně. Funkce vulgarismů v angličtině se od češtiny liší a tento systémový rozdíl je reflektován právě v nejrozšířenější strategii. Vulgarismus je na lexikální rovině vynechán, jeho výskyt ale také často značí neúctu k pravidlům, která se u postav objevuje v průběhu celého filmu. Překlad tuto skutečnost kompenzuje použitím nespisovného jazyka a dysfemismů.

Na závěr je ve dvou grafech celkový poměr vynechaných vulgarismů v obou verzích.

Graf 10: Poměr vynechaných vulgarismů

6. Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo vypracovat analýzu překladu vulgarismů v profesionálních a amatérských titulcích k filmu *Vlk z Wall Street*. Vulgarismy byly rozděleny do kategorií a byly určeny tři hlavní strategie: ponechání vulgarismu v původní kategorii, substituce vulgarismem z jiné kategorie a jeho vypuštění. Na základě těchto strategií byla provedena kontrastivní analýza a byla určena hlavní strategie daného překladu. V teoretické části byl v první kapitole představen audiovizuální překlad a problematika amatérských titulků. Druhá kapitola se věnovala vulgarismům, jejich kategorizaci, systémovým rozdílům mezi angličtinou a češtinou a v neposlední řadě překladu vulgarismů. Ve třetí kapitole byl představen film *Vlk z Wall Street*.

6.1 Odpovědi na výzkumné otázky

1. Jaké jsou překladatelské strategie používané při převodu vulgarismů v titulcích?

Oba překladatelé používají tři strategie: ponechání vulgarismu v původní kategorii, substituce vulgarismem z jiné kategorie a vypuštění vulgarismu. Frekvence těchto strategií se v jednotlivých kategoriích liší.

2. V jakých ohledech se liší strategie mezi amatérskými a profesionálními titulky?

Strategie v obou titulkových verzích se celkově významně neliší. Rozdíly lze ale pozorovat u jednotlivých kategorií. Profesionál vypouští víc sexuálních a náboženských vulgarismů než amatér a při substituci volí nejčastěji análně-vylučovací a degradující kategorii. Amatér vypouští více v análně-vylučovací a degradující kategorii. Při substituci volí nejčastěji sexuální a análně-vylučovací kategorii. Lze tak vyvodit, že amatérský překlad je explicitnější.

3. Jaký je vliv těchto strategií na kategorie vulgarismů v českých titulcích?

Distribuce vulgarismů v jednotlivých kategoriích se vlivem strategií oproti výchozímu textu mění. Počet sexuálních vulgarismů se v obou verzích značně sníží, u profesionála se vyskytuje pouze necelých 13 % z původního počtu, u amatéra necelých 20 %. Počty análně-vylučovacích vulgarismů se zásadně nemění,

náboženské se také nepatrně snižují a počet degradujících vulgarismů se u profesionála zvyšují téměř o dvě třetiny, u amatéra zhruba o polovinu. Nepotvrzuje se tak předpoklad, že český překlad bude volit více análně-vylučovacích vulgarismů, případy tohoto jevu jsou spíše ojedinělé.

4. Je hlavní strategií pro tyto vulgarismy vynechání a jak se tato strategie liší mezi amatérskými a profesionálními titulky?

Autoři obou verzí volí jako hlavní strategii vynechání vulgarismu, ať už úplné nebo dosazením eufemismu. Lze sledovat nepatrný rozdíl, kdy profesionál vypouští pouze o 6 % více vulgarismů než amatér.

7. Summary

The aim of this bachelor thesis was to analyse the translation of vulgarisms in amateur and professional subtitles in the film *The Wolf of Wall Street*. Vulgarisms were divided into individual categories: sexual, scatological, religious and degrading. Three main strategies were analysed: omission, direct equivalent and substitution for a vulgarism from a different category. The following research questions were discussed: What are the main strategies for translating vulgarisms in subtitles? What are the differences between those strategies in amateur and professional subtitles? How do these strategies influence the distribution of vulgarisms in Czech subtitles? Is omission the main strategy and how do the two subtitle versions differ in this respect?

The theoretical part of this thesis first described audio-visual translation, specifically subtitles. The main types and characteristics of subtitling were introduced together with amateur subtitling and its challenges. The thesis also briefly dealt with the platform titulky.com, which is the source for the amateur subtitles. In the next chapter, this thesis described different aspects of vulgarisms and their categorization, while also stating the differences between English and Czech systems of swearing. The end of this chapter was dedicated to translation of vulgarisms. The distribution of vulgarisms in their categories differs in English and Czech: English leans towards sexual vulgarisms, whereas Czech prioritises scatology. The translation should therefore reflect this difference. Lastly, the context and characters of the film *The Wolf of Wall Street* was briefly described.

The practical part firstly analyses the main translation strategies in both subtitle versions. Globally, there were minor differences in the two versions, however, the differences became more prominent in the individual categories.

Regarding the professional subtitles, the most common strategy was omission, with 66 % of vulgarisms being omitted. However, complete omission was not always the case, since the translator had to compensate for the vulgarisms with informal or abrasive language, thus working with a different level of language. In this version of subtitles, most vulgarisms (about two thirds) are omitted in the sexual, scatological and religious categories. The only category in which omission was not the main strategy, is the degrading category. When changing the category of the vulgarism, the professional's most prominent categories are scatological and

degrading. A vulgarism is translated as a direct equivalent when it was crucial for the meaning of the utterance or context.

The amateur chose similar translation strategies with omission being the most common, since about 60% of all vulgarisms were omitted. In this version, it is not as common to compensate on different levels of language as in the professional subtitles, although euphemisms were still used. The amateur omitted around 62% of sexual vulgarisms and around two thirds of scatological vulgarisms. However, they only omitted one third of religious vulgarisms, suggesting that this subtitle version uses omission slightly less. When changing the category of the vulgarism, the amateur's most prominent category is scatological, followed by degrading. In some cases, a direct equivalent was used even when the vulgarism was not crucial for the meaning of the utterance or context. In addition, the amateur used the grammatical structure of the source language more often.

When comparing the two subtitle versions, it can be stated that the professional version is less expressive, transferring the wider meaning of vulgarisms into different levels of language, whereas the amateur version leans more towards finding appropriate equivalents or omitting the vulgarism. Nonetheless, both versions display similar tendencies to omit vulgarisms and deliver an idiomatic translation.

Bibliografie

Primární zdroje

Vlk z Wall Street. Staženo 23. dubna 2022. Přeložil fčelí medvídek. Dostupné z: <https://www.titulky.com/The-Wolf-of-Wall-Street-230187.htm>

Vlk z Wall Street. Staženo 29. dubna 2022. Přeložila Veronika Sysalová, Studio Budíkov, 2014. Dostupné z: <https://www.titulky.com/The-Wolf-of-Wall-Street-236225.htm>

Vlk z Wall Street [film]. Režie Martin SCORSESE. USA, 2013.

TranscriptDB [online]. *The Wolf of Wall Street*. [Citováno 29. 4. 2022]. Dostupné z: <https://transcripts.thedealr.net/script.php/the-wolf-of-wall-street-2013-4AXm>

Sekundární zdroje

AJVNGOU. Ajvngou.cz. [online]. 20. 1. 2013. [Citováno 22. 4. 2023]. Dostupné z: <http://www.ajvngou.cz/konec-amaterskych-titulku-v-cechach/>.

ALLAN, Keith. Taboo words and language: An overview [online]. In: Keith Allan (ed.). *The Oxford Handbook of Taboo Words and Language*. Oxford Handbooks, 2018, s. 1–27. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780198808190.013.1>. [Citováno 12. 4. 2023].

Cambridge Advanced Learners' Dictionary. 2008. Cambridge: Cambridge University Press

Český statistický úřad. Sčítání 2021 [online]. Praha, 2022. [Citováno 14. 9. 2023]. Dostupné z: <https://www.scitani.cz/nabozenska-vira>.

DÍAZ-CINTAS, Jorge a MUÑOZ SÁNCHEZ, Pablo. Fansubs: Audiovisual Translation in an Amateur Environment. *The Journal of Specialized Translation*. 2006, 6, 37–52.

DÍAZ-CINTAS, Jorge, REMAEL, Aline. *Audiovisual Translation: Subtitling*. New York: Routledge, 2007.

ĎUROVIČ, Lubomír. Typologie klení ve slovanských a sousedních jazycích. *Souvislosti*. 1996, 46-57(2–3). Překlad Marie Kohoutová and Petra papoušková

FRANČ, Vojtěch, MUNÍR Hassairi. Výzkum na téma vulgarismy v ČR [online]. 2009. Dostupné z: <https://ografologii.blogspot.com/2009/10/vyzkum-na-tema-vulgarismy-v-cr.htm>

GAMBIER, Yves. Introduction. *The Translator*. 2003, 9(2), 171–189.

GOTTLIEB, Henrik. Subtitling: Diagonal translation. *Perspectives: Studies in Translation Theory and Practice*. 1994, 2(1), 101–121.

HATIM, Basil, MUNDAY, Jeremy. *Translation, An Advanced Resource Book*. New York: Routledge, 2004.

HENZLOVÁ, Klára. *Analysing the Semantic Fields of Swear Words in Translation: A Comparative Study of Czech and English*. Olomouc, 2017. Diplomová práce. Filozofická

fakulta Univerzity Palackého, Katedra anglistiky a amerikanistiky. Vedoucí práce Jitka Zehnalová.

HJORT, Minna. Swearwords in subtitles. *Intralinea Special Issue: The Translation of Dialects in Multimedia* [online]. 2009. [Citováno 1. 12. 2023]. Dostupné z: https://www.intralinea.org/specials/article/Swearwords_in_Subtitles

HUGHES, Geoffrey. *An Encyclopedia of Swearing: The Social History of Oaths, Profanity, Foul Language, and Ethnic Slurs in the English-speaking World*. New York: M.E. Sharpe, 2006.

HUGO, Jan a kol. *Slovník nespisovné češtiny*. Maxdorf, 2020.

JAKOBSON, Roman. On linguistic aspects of translation. In: VENUTI, Lawrence. *The Translation Studies Reader*. Londýn a New York: Routledge. 2000, s. 113–118.

JAY, Timothy, JANSCHWITZ, Kristin. The pragmatics of swearing. *Journal of Politeness Research*. 2008, 4(2), 267–288. Dostupné z: <https://doi.org/10.1515/JPLR.2008.013>

JAY, Timothy. *Cursing in America: A Psycholinguistic Study of Dirty Language in the Courts, in the Movies, in the Schoolyards, and on the Streets*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company, 1992.

JAY, Timothy. The Utility and Ubiquity of Taboo Words. *Perspectives on Psychological Science*. 2009, 4, 153–161.

KARAMITROGLOU, Fotios. *A Proposed Set of Subtitling Standards in Europe*. Manchester: UMIST, 1997. Dostupné z: <https://translationjournal.net/journal/04stndrd.htm>. [Citováno 15. 2. 2023]

Knittlová, Dagmar. *K teorii i praxi překladu*. Olomouc, 2000

LEVÝ, Jiří. *Umění překladu*. Praha: Apostrof, 2012

LUCZAJ, Kamil, Magdalena HOLY-LUCZAJ a Karolina CWIEK-ROGALSKA. Fansubbers. The case of the Czech Republic and Poland. *Journal of Comparative Research in Anthropology and Sociology*. 2014, 175–198.

MALÝ, Karel. Vývoj trestání deliktu rouhání a urážky Boha v českých zemích. *Právněhistorické studie*. 2021, roč. 51, č. 2, s. 27–43. Dostupné z: <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=972970>

NAPOLI, Donna Jo. The grammatical versatility of taboo terms. *Studies in Language*. 2009, (33, 3), 612–643.

NEJEDLÝ, Petr. Vulgarismy v lexikálním systému i v komunikaci. *Český jazyk a literatura*. 66(1), 5–13.

NIEVES, Maralee. [online]. 27. 11. 2022. The Wolf of Wall Street: The True Story Behind the Film. [Citováno] 3. 5. 2023. Dostupné z: <https://movieweb.com/wolf-of-wall-street-true-story-behind/>

Nový encyklopedický slovník češtiny [online]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/VULGARISMUS>. [Citováno 12. 4. 2023]

ORREGO-CARMONA, David. Where is the audience? Testing the audience reception of non-professional subtitling. In: TORRES-SIMÓN, Esther a ORREGO-CARMONA,

David *Translation Research Projects 5*. Tarragona: Intercultural Studies Group, 2014, 77–92.

PEDERSEN, Jan. How is Culture Rendered in Subtitles. In: *MuTra 2005 – Challenges of Multidimensional Translation* [online]. Saarbrücken, 2.–6. května 2005. [Citováno 1. 12. 2023]. Dostupné z:

https://www.euroconferences.info/proceedings/2005_Proceedings/2005_Pedersen_Jan.pdf

Pew Research Center. About Three-in-Ten U.S. Adults Are Now Religiously Unaffiliated [online]. Gregory A. Smith. Washington, 2021. [Citováno 14. 9. 2023]. Dostupné z:

<https://www.pewresearch.org/religion/2021/12/14/about-three-in-ten-u-s-adults-are-now-religiously-unaffiliated/>.

POŠTA, Miroslav. *Titulkujeme profesionálně*. Praha: Apostrof, 2012.

SAJNA, Mateusz. Amateur subtitling - selected problems and solutions. *T21N – Translation in Transition* [online]. 2013, 3 [Citováno 14. 11 2023]. Dostupné z:

<http://www.t21n.com/articles/T21N-2013-01-Mutscheller.pdf>.

SEMECKÝ, Petr. Web Titulky.com stále porušuje autorská práva Netflixu i HBO. In: *Filmtoro* [online]. 23. 3. 2020. [Citováno 22. 4. 2023]. Dostupné z:

<https://filmtoro.cz/blog/server-titulkycom-stale-porusuje-autorska-prava-netflixu--hbo-i-prekladatel>

titulky.com [online]. Brno. Dostupné z: titulky.com. [Citováno 15. 2. 2023]

ŽĎÁRSKÁ, Alena. *Kategorizace vulgarismů a strategie obcházení jejich přímého vyjádření v současné online komunikaci*. Olomouc, 2018. Diplomová práce. Filozofická fakulta Univerzity Palackého, katedra obecné lingvistiky. Vedoucí práce Kateřina Veselovská.

Anotace:

Cílem této práce je analýza lokálních překladatelských strategií v profesionálních a amatérských titulcích k filmu *Vlk z Wall Street*. V teoretické části jsou představena specifika audiovizuálního překladu, tvorby titulků a amatérských titulků. Dále je nastíněna problematika vulgarismů, jejich specifika v angličtině a v češtině a v neposlední řadě jejich překlad. V neposlední řadě je představen film *Vlk z Wall Street* a jeho pozadí. Praktická část rozřazuje vulgarismy do jednotlivých kategorií a následně analyzuje použité překladatelské strategie při tvorbě českých titulků. Obě titulkové verze jsou v těchto aspektech porovnány.

Klíčová slova: vulgarismus, titulky, audiovizuální překlad, *Vlk z Wall Street*, *The Wolf of Wall Street*, překladatelské strategie, kategorizace vulgarismů, amatérské titulky, profesionální titulky

Annotation:

This thesis analyses local translation strategies in professional and amateur subtitles in the film *The Wolf of Wall Street*. The theoretical part introduces the specifics of audio-visual translation, creation of subtitles and amateur subtitles. The thesis is further concerned with vulgarisms, their specifics in English and Czech and their translation. The theoretical part is concluded with a brief description of the film *The Wolf of Wall Street* and its background. The practical part divides vulgarisms into individual categories and analyses the strategies used during the creation of Czech subtitles. Both subtitle versions are compared.

Key words: vulgarism, subtitles, audio-visual translation, *The Wolf of Wall Street*, translation strategies, categorization of vulgarisms, amateur subtitles, professional subtitles